Paneli këshillëdhënës për të drejtat e njeriut
Building D, UNMIK HQ, Prishtinë/Kosovë | E-mail: hrap-unmik@un.org | Tel: +381 (0)38 504-604, ext. 5182

MENDIM

Data e miratimit: 17 tetor 2014

Lënda nr. 245/09

Sllagjana REMISHTAR

kundër

UNMIK-ut

Paneli Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut, më 17 tetor 2014,
me pjesëmarrjen e këtyre anëtarëve:

Marek Nowicki, kryesues
Christine Chinkin
Françoise Tulkens

Të ndihmuar nga

Andrey Antonov, zyrtar ekzekutiv

Pasi mori parasysh ankesën e lartpërmendur, e parashtruar në pajtim me nenin 1.2 të Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12, të datës 23 mars 2006, mbi themelimin e Panelit Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut,

Pas shqyrtimit të vëmendshëm, duke përfshirë edhe shqyrtimin përmes mjeteve elektronike, në pajtim me rregullën 13 § 2 të Rregullores së punës, paraqet gjetjet dhe rekomandimet si në vijim:

I. PROCEDURAT PARA PANELIT

1. Ankesa është paraqitur më 13 prill 2009 dhe është regjistruar më 30 prill 2009.

2. Më 23 dhjetor 2009, Paneli kërkoi nga ankuesja të ofrojë informata shtesë. Nuk është pranuar asnjë përgjigje.

3. Më 10 nëntor 2010, Paneli përsëriti kërkesën e vet për informata. Më 14 shtator 2011, Paneli pranoi përgjigjen e ankueses.

4. Më 9 maj 2012, për ankesën u njoftua Përfaqësuesi Special i Sekretarit të Përgjithshëm (PSSP)[1], lidhur me dhënien e komenteve të UNMIK-ut mbi pranueshmërinë e ankesës.

5. PSSP-ja ofroi përgjigjen e UNMIK-ut më 1 qershor 2012.

6. Më 26 shtator 2012, Paneli e shpalli ankesën të pranueshme.

7. Më 15 tetor 2012, Paneli ia përcolli vendimin e vet PSSP-së, duke kërkuar komentet e UNMIK-ut lidhur me bazueshmërinë e ankesës dhe gjithashtu kopjet e dosjeve hetimore relevante për rastin.

8. Pas kërkimit të të dhënave nga ana e Panelit, më 4 tetor 2012, UNMIK-u kërkoi nga Seksioni për menaxhimin e arkivit dhe të të dhënave i selisë së Organizatës së Kombeve të Bashkuara (OKB) në Nju Jork t'i gjejë dhe t'i kthejë UNMIK-ut një numër të dosjeve hetimore në lidhje me ankesat para PKDNJ-së.

9. Më 14 dhjetor 2012, UNMIK-u pranoi dosjet e kërkuara hetimore nga selia e OKB-së në Nju Jork. Më 17 dhjetor 2012, UNMIK-u ia paraqiti ato dokumente Panelit, duke përfshirë disa dokumente në lidhje me këtë ankesë.

10. Më 16 gusht 2013, PSSP-ja dha përgjigjen e UNMIK-ut në lidhje me bazueshmërinë e ankesës së bashk me kopjet e dosjeve hetimore.

11. Më 29 shtator 2014, Paneli i kërkoi UNMIK-ut të konfirmojë nëse hapja e dosjeve që kanë të bëjnë me lëndën mund të konsiderohet përfundimtare.

12. Më 6 tetor 2014, UNMIK-u dha përgjigjen e vet.

II. FAKTET

A. Historiku i përgjithshëm[2]

[1]Një listë me shkurtesa dhe akronime që përmban teksti mund të gjendet në Shtojcën e bashkëngjitur.

[2]Referencat e nxjerra nga Paneli për të përcaktuar historikun e përgjithshëm përfshijnë: OSBE, "Siç është parë dhe treguar", vëll. 1 (tetor 1998 – qershor 1999) dhe vëll. II (14 qershor – 31 tetor 1999); raportet tremujore të Sekretarit të Përgjithshëm mbi Administratën e Përkohshme të Kombeve të Bashkuara në Kosovë; Raportet vjetore të Policisë së UNMIK-ut (2000, 2001); Qendra për të Drejtën Humanitare, "Rrëmbimet dhe zhdukjet e joshqiptarëve në Kosovë" (2001); Qendra për të Drejtën Humanitare, "Libër kujtimi për Kosovën" (htpp://www.kosovomemorybook.org); Zyra e UNMIK-ut për persona të zhdukur dhe mjekësi ligjore, Raport i Aktivitetit 2002-2004; Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut, *Behrami dhe Behrami kundër Francës* dhe *Saramati kundër Francës, Gjermanisë dhe Norvegjisë*, me numrat 71412/01 dhe 78166/01, vendimi i datës 2 maj

13. Ngjarjet në fjalë ndodhën në territorin e Kosovës pas krijimit të Misionit të Administratës së Përkohshme të Kombeve të Bashkuara në Kosovë (UNMIK-ut), në qershor të vitit 1999.

14. Konflikti i armatosur gjatë vitit 1998 dhe 1999, ndërmjet forcave serbe në njërën anë dhe Ushtrisë Çlirimtare të Kosovës (UÇK) dhe grupeve të tjera të armatosura të shqiptarëve të Kosovës në anën tjetër, është mirë i dokumentuar. Pas dështimit të përpjekjeve ndërkombëtare për të zgjidhur konfliktin, më 23 mars 1999, Sekretari i Përgjithshëm i Organizatës së Traktatit të Atlantikut të Veriut (NATO) shpalli fillimin e sulmeve ajrore kundër Republikës Federale të Jugosllavisë (RFJ-së). Sulmet ajrore filluan më 24 mars 1999 dhe përfunduan më 8 qershor 1999, kur RFJ-ja u pajtua t'i tërheqë forcat e veta nga Kosova. Më 9 qershor 1999, Forca Ndërkombëtare e Sigurisë (KFOR), RFJ-ja dhe Republika e Serbisë nënshkruan një "Marrëveshje Tekniko-Ushtarake" përmes së cilës u pajtuan mbi tërheqjen e RFJ-së nga Kosova dhe praninë e një force ndërkombëtare të sigurisë, pas miratimit të rezolutës përkatëse të Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara.

15. Më 10 qershor 1999, Këshilli i Sigurimit i OKB-së miratoi Rezolutën 1244 (1999). Duke vepruar sipas Kapitullit VII të Kartës së OKB-së, Këshilli i Sigurimit i OKB-së mori vendim për vendosjen e pranisë ndërkombëtare të sigurisë dhe civile-përkatësisht të KFOR-it dhe UNMIK-ut, në territorin e Kosovës. Në pajtim me Rezolutën e Këshillit të Sigurimit nr. 1244 (1999), OKB-ja u ngarkua me kompetenca të plota legjislative dhe ekzekutive. KFOR-i u ngarkua për krijimin e "një ambienti të sigurt, në të cilin refugjatët dhe personat e zhvendosur mund të kthehen në shtëpi të sigurt" dhe përkohësisht të sigurojë "rendin dhe sigurinë publike", derisa prania ndërkombëtare civile të mund të marrë përsipër përgjegjësinë për këtë detyrë. UNMIK-u përbëhej nga katër komponentë apo shtylla kryesore të udhëhequra nga OKB-ja (administrata civile), Komisariati i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatë (ndihma humanitare, e cila u hoq në qershorin e vitit 2000), OSBE-ja (ndërtimi institucional) dhe BE-ja (rindërtimi dhe zhvillimi ekonomik). Secila shtyllë u vendos nën autoritetin e PSSP-së. Përmes Rezolutës së Këshillit të Sigurimit të OKB-së 1244 (1999), UNMIK-ut i jepet mandati që t'i "promovojë dhe mbrojë të drejtat e njeriut" në Kosovë në pajtim me standardet e njohura ndërkombëtarisht për mbrojtjen e të drejtave të njeriut.

16. Vlerësimet lidhur me ndikimin e konfliktit në shpërnguljen e popullatës shqiptare të Kosovës sillen prej përafërsisht 800,000 deri 1.45 milion. Pas miratimit të Rezolutës 1244 (1999), shumica e shqiptarëve të Kosovës, të cilët ishin larguar, apo ishin dëbuar me forcë nga shtëpitë e tyre nga forcat serbe gjatë konfliktit, u kthyen në Kosovë.

17. Në ndërkohë, pjesëtarët e komunitetit joshqiptar-kryesisht serbët, dhe jo vetëm ata, por edhe romët dhe myslimanët sllavë si dhe shqiptarët e Kosovës të dyshuar për bashkëpunim me autoritetet serbe, u bënë shënjestër e sulmeve shumë të përhapura të grupeve të armatosura të shqiptarëve të Kosovës. Vlerësimet e tanishme lidhur me numrin e serbëve të Kosovës të zhvendosur sillen përafërsisht prej 200,000 deri 210,000. Ndërsa shumica e serbëve të Kosovës dhe joshqiptarët e tjerë të Kosovës u larguan në Serbi dhe në vendet fqinje, ata që

2007; Komisioni Ndërkombëtar për Personat e Zhdukur, "Situata në Kosovë: Një vlerësim" (2010); të dhënat e publikuara nga Komisariati i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatë, (në dispozicion në www.unhchr.org) dhe nga Kryqi i Kuq Ndërkombëtar (në dispozicion në http://familylinks.icrc.org/kosovo/en).

mbetën prapa u bënë viktima të vrasjeve sistematike, rrëmbimeve, mbajtjeve arbitrare, dhunës seksuale dhe asaj të bazuar në gjini, rrahjeve dhe frikësimit.

18. Megjithëse shifrat mbesin kontestuese, vlerësohet që më shumë se 15,000 vdekje apo zhdukje ndodhën si pasojë e drejtpërdrejtë e konfliktit të Kosovës dhe gjatë tij (1998-2000). Më shumë se 3,000 shqiptarë etnikë dhe rreth 800 serbë, romë dhe pjesëtarë të komuniteteve të tjera minoritare u zhdukën gjatë kësaj periudhe. Për më shumë se gjysmën e personave të zhdukur janë gjetur dhe identifikuar mbetjet e tyre mortore deri në fund të vitit 2010, ndërsa 1,766 gjenden ende si të zhdukur në listën e Komitetit Ndërkombëtar të Kryqit të Kuq (KNKK), sipas të dhënave të muajit tetor 2012.

19. Prej korrikut të vitit 1999, si pjesë e përpjekjeve për të rivendosur zbatimin e ligjit në Kosovë brenda kornizës së sundimit të ligjit, PSSP-ja u kërkoi vendeve anëtare të OKB-së që të mbështesin vendosjen brenda komponentit civil të UNMIK-ut, të policëve ndërkombëtarë prej 4,718 vetash. Policia e UNMIK-ut u ngarkua me këshillimin e KFOR-it mbi çështjet policore, derisa ata vetë të kenë numër të mjaftueshëm për të marrë krejt përgjegjësinë për zbatimin e ligjit dhe të punojnë drejt zhvillimit të Shërbimit Policor të Kosovës. Deri në shtator të vitit 1999, përafërsisht 1,100 policë ndërkombëtarë u vendosën në Kosovë në kuadër të UNMIK-ut.

20. Deri në dhjetor të vitit 2000, vendosja e Policisë së UNMIK-ut pothuajse përfundoi me 4,400 policë nga 53 vende të ndryshme dhe UNMIK-u kishte marrë primatin sa i përket përgjegjësisë për zbatimin e ligjit në të gjitha rajonet e Kosovës, përveç Mitrovicës. Sipas Raportit vjetor të Policisë së UNMIK-ut për vitin 2000, atyre u janë raportuar 351 rrëmbime, 675 vrasje dhe 115 dhunime për periudhën qershor 1999 - dhjetor 2000.

21. Për shkak të kolapsit të administrimit të drejtësisë në Kosovë, UNMIK-u në qershor të vitit 1999 themeloi një Sistem emergjent të drejtësisë. Ai përbëhej nga një numër i kufizuar gjyqtarësh dhe prokurorësh vendorë dhe ishte operacional derisa sistemi i rregullt i drejtësisë u bë operacional në janar të vitit 2000. Në shkurt të vitit 2000, UNMIK-u autorizoi emërimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve ndërkombëtarë, fillimisht në rajonin e Mitrovicës dhe më vonë në gjithë Kosovën, për të forcuar sistemin lokal të drejtësisë dhe për të garantuar paanësinë. Prej tetorit të vitit 2002, sistemi lokal i drejtësisë përbëhej prej 341 gjyqtarëve dhe prokurorëve vendorë dhe 24 ndërkombëtarë. Në janar të vitit 2003, Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së, duke i raportuar Këshillit të Sigurimit për zbatimin e Rezolutës 1244 (1999), sistemin e policisë dhe drejtësisë në Kosovë në atë kohë e definoi si sistem që "funksionon mirë" dhe "i qëndrueshëm".

22. Në korrik të vitit 1999, Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së i raportoi Këshillit të Sigurimit që UNMIK-u tashmë e konsideronte çështjen e personave të zhdukur si një shqetësim veçanërisht të madh për të drejtat e njeriut në Kosovë. Në muajin nëntor të vitit 1999, u krijua Njësiti për Personat e Zhdukur (NJPZH) brenda Policisë së UNMIK-ut, me mandat të hetojë vendndodhjen e mundshme të personave të zhdukur dhe/apo varrezave. NJPZH-ja, së bashku me Njësitin Qendror për Hetim Penal (NJQHP) të Policisë së UNMIK-ut, dhe më vonë Njësiti për Hetimin e Krimeve të Luftës (NJHKL), ishin përgjegjëse për aspektet penale të rasteve të personave të zhdukur në Kosovë. Në maj të vitit 2000, u krijua Komisioni për

Gjetjen dhe Identifikimin e Viktimave (KGJIV), i udhëhequr nga UNMIK-u, për të gjetur, identifikuar dhe dorëzuar mbetjet mortore. Më 5 nëntor 2001, UNMIK-u nënshkroi dokumentin e përbashkët UNMIK-ish-RJ duke ritheksuar, mes tjerash, përkushtimin e tij për të zgjidhur fatin e personave të zhdukur nga të gjitha komunitetet, dhe duke pranuar se programi për zhvarrim dhe identifikim është vetëm një pjesë e aktiviteteve të lidhura me personat e zhdukur. Prej qershorit të vitit 2002, Zyra e sapoformuar për personat e zhdukur dhe mjekësi ligjore (ZPZHML) në Departamentin e Drejtësisë të UNMIK-ut (DD), u bë autoriteti i vetëm i mandatuar për të përcaktuar vendndodhjen e personave të zhdukur, t'i identifikojë mbetjet e tyre mortore dhe t'ua kthejë ato familjes së të zhdukurit. Duke filluar nga viti 2001, në bazë të Memorandumit të Mirëkuptimit (MM) ndërmjet UNMIK-ut dhe Komisionit Ndërkombëtar për Persona të Zhdukur me seli në Sarajevë (KNPZH), i plotësuar nga një marrëveshje tjetër në vitin 2003, identifikimi i mbetjeve mortore u krye nga KNPZH-ja përmes testit të ADN-së.

23. Më 9 dhjetor 2008, përgjegjësia e UNMIK-ut në lidhje me policinë dhe drejtësinë në Kosovë përfundoi me Misionin e Bashkimit Evropian për Sundim të Ligjit në Kosovë (EULEX), i cili mori kontrollin e plotë operacional në fushën e sundimit të ligjit, pasi që kryetari i Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara më 26 nëntor 2008 (S/PRST/2008/44), nxori Deklaratën që mirëpriste angazhimin e vazhdueshëm të Bashkimit Evropian në Kosovë.

24. Po të njëjtën ditë, UNMIK-u dhe EULEX-i nënshkruan një MM mbi modalitetet dhe të drejtat dhe obligimet përkatëse që dalin nga transferimi prej UNMIK-ut tek EULEX-i, i lëndëve dhe dosjeve përkatëse të cilat përfshinin hetimet, ndjekjet penale në vijim dhe aktivitetet e tjera të ndërmarra nga prokurorët ndërkombëtarë të UNMIK-ut. Menjëherë pas kësaj, marrëveshje të ngjashme u nënshkruan në lidhje me dosjet e mbajtura nga gjyqtarët ndërkombëtarë dhe Policia e UNMIK-ut. Të gjitha marrëveshjet obliguan EULEX-in të sigurojë qasje nga UNMIK-u në dokumentet që ndërlidhen me veprimet që autoritetet e UNMIK-ut i kanë ndërmarrë më parë. Në periudhën 9 dhjetor 2008 deri më 30 mars 2009, të gjitha dosjet me lëndë penale të mbajtura nga DD i UNMIK-ut dhe Policia e UNMIK-ut, iu dorëzuan EULEX-it.

B. Rrethanat që ndërlidhen me rrëmbimin dhe vrasjen e mundshme të z.Nenad Remishtar

25. Ankuesja është gruaja e z. Nenad Remishtar.

26. Ankuesja deklaron se z.Remishtar, i cili punoi si polic i trafikut në Stacionin e Policisë në Gjakovë, rajoni i Pejës,u rrëmbye më 13 qershor 1998 nga pjesëtarët e Ushtrisë Çlirimtare të Kosovës (UÇK), derisa po e voziste veturën e tij në mes Klinës dhe Gjakovës.

27. Znj. Remishtar gjithashtu informon Panelin se në një artikull të publikuar në ditoren serbe "Novosti",më 18 gusht 2011, raportohet se pas rrëmbimit burri i saj është dërguar në objektin paraburgimit të UÇK-së në fshatin Jabllanicë, Komuna e Gjakovës, ku ai u ekzekutua më vonë. Megjithatë, mbetjet e tij mortore kurrë nuk janë gjetur dhe kthyer familjes.

28. Ankuesja tregon se ajo ua raportoi rrëmbimin e burrit të saj Kryqit të Kuq të Serbisë dhe Ministrisë së Punëve të Brendshme të Serbisë (MPB). Në një certifikatë, të datës 9 prill 2009,

e lëshuar nga selia e MPB-së për rajonin e Pejës, me bazë në Kragujevc, Serbi, konfirmohen detajet e rrëmbimit të z. Remishtar, siç janë dhënë nga ankuesja. Ankuesja gjithashtu e bashkëngjet një kopje të një certifikate, të lëshuar nga Kryqi i Kuq i Serbisë më 13 prill 2009, në të cilën konfirmohet se burri i saj u rrëmbye më 15 qershor 1998, gjatë konfliktit në Kosovë.

29. Kërkesa për kërkim e Komitetit Ndërkombëtar të Kryqit të Kuq (KNKK) për z. Remishtar mbetet e hapur[3]. Emri i tij gjithashtu gjendet edhe në listën e personave të zhdukur që KNKK ia dërgoi UNMIK-ut më 12 tetor 2001, për të cilin KNKK kishte mbledhur të dhëna ante-mortem në Serbi, në periudhën mes 1 korrikut dhe 20 shtatorit të vitit 2001, si dhe në bazën e të dhënave të përpiluar nga ZPZHML e UNMIK-ut[4]. Në shënimin në lidhje me të në bazën e të dhënave 'online' të mbajtur nga KNPZH në pjesët relevante thuhet: "Janë mbledhur mostra të mjaftueshme për referencë" dhe "Nuk është gjetur përshtatje e ADN-së"[5].

C. Hetimi

Hapja e dosjeve relevante

30. Për këtë rast, Paneli pranoi nga UNMIK-u vetëm "dosje shumë të kufizuara" në lidhje me veprimet e ndërmarra nga ZPZHML e UNMIK-ut dhe Policia e UNMIK-ut. Më 17 dhjetor 2012, Paneli pranoi disa dokumente hetimore në lidhje me hetimin për rrëmbimin e z. Nenad Remishtar, të cilat u kthyen nga arkivi i selisë së OKB-së (shih §9 më lart). Dëshmia e hetimit për rrëmbimin dhe vrasjen e mundshme të z. Nenad Remishtar e Tribunalit Ndërkombëtar të OKB-së për Krimet e Luftës në ish-Jugosllavi (TNPJ) u mor nga Paneli në faqen e internetit të TNPJ-së[6]. Paneli thekson se UNMIK-u e ka konfirmuar se të gjitha dosjet në dispozicion të tij janë ofruar.

31. Për sa i përket publikimit të informatave që përmbajnë dosjet, Paneli rikujton që UNMIK-u i ka vënë në dispozicion dosjet për hetim për t'u shqyrtuar nga Paneli nën një zotim për konfidencialitet. Në lidhje me këtë, Paneli duhet të qartësojë që megjithëse vlerësimi i dosjes aktuale rrjedh nga një shqyrtim i plotë i dokumentacionit në dispozicion, vetëm informata të limituara që ekzistojnë aty janë publikuar. Prandaj, një përmbledhje e hapave të ndërmarrë nga autoritetet e hetuesisë është dhënë në paragrafët në vijim.

Dosjet hetimore të ZPZHML-së dhe NJHKL-së

32. Pjesa e ZPZHML-së e dosjes hetimore përbëhet nga një formular për identifikim të viktimës për z. Nenad Remishtar, me sa duket i plotësuar nga KNKK-ja në periudhën mes 1 korrikut dhe 20 shtatorit të vitit 2001 (shih § 29 më lart). Përveç që përmban detajet personale dhe përshkrimin ante-mortem, ai ofron emrin, dhe detajet e plota për kontakt të nënës së tij. Në

[3]Baza e të dhënave e KNKK-së [burimi elektronik] është në dispozicion në: http://familylinks.icrc.org/kosovo/en/pages/search-persons.aspx (e qasur më 10 tetor 2014).
[4]Kjo bazë e të dhënave e ZPZHML-së [burimi elektronik] nuk është e hapur për publikun. Paneli kishte qasje në lidhje me këtë rast më 12 tetor 2014.
[5]Baza e të dhënave e KNPZH-së [burimi elektronik] është në dispozicion në: http://www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details&l=en (e qasur më 10 tetor 2014).
[6]Faqja zyrtare e internetit e TNPJ-së: http://www.icty.org (burimi elektronik).

një nga rubrikat në faqen e parë thuhet: "Në të njëjtën kohë vetura tjetër u ndal, nga ku personi tjetër u rrëmbye por më vonë u lirua"; asnjë informatë rreth identitetit të personit nuk u ofrua.

33. Pjesa e dosjes së Policisë së UNMIK-ut fillon me një letër, të datës 30 nëntor 1999, drejtuar Policisë së UNMIK-ut nga MPB-ja e Serbisë. Në të ofrohen detajet e shkurtra të zhdukjes së z. Remishtar, detajet e tij personale dhe informatat për veturën që ai po e voziste. Sipas kësaj letre, një fotografi e z. Remishtar ishte e ngjitur në të, por ajo nuk është gjetur në dosje; dhe as që ka në dosje ndonjë përgjigje në këtë letër.

34. Dosja përmban më tutje një dokument, pa datë, të shkruar me dorë, të nënshkruar nga ankuesja, në të cilin përsëriten detajet e zhdukjes së burrit të saj dhe ofrohen detajet e plota për kontakt me të.

35. Një memorandum për përdorim të brendshëm të Policisë së UNMIK-ut, i datës 13 shkurt 2000, NJPZH ua dërgoi të gjitha zyrave kryesore të Policisë së UNMIK-ut në Kosovë. Në të ofrohet një përmbledhje e informatave në dispozicion në lidhje me zhdukjen e z. Nenad Remishtar dhe kërkohet nga të gjitha zyrat e Policisë së UNMIK-ut që t'i kontrollojnë të dhënat dhe burimet e tyre për ndonjë informatë në lidhje me të, dhe, në rast se ndonjë pistë hetimore zbulohet, që të kryhen veprime të nevojshme hetimore dhe të informohet NJPZH. Të gjitha gjashtë përgjigjet ndaj kësaj kërkese ishin negative.

36. Po ashtu, më 13 shkurt 2000, NJPZH kërkoi nga KNKK që t'i kontrollojë të dhënat e veta përkatëse në lidhje me z. Nenad Remishtar. Më 18 shkurt 2000, KNKK u përgjigj se ai ishte regjistruar në bazën e tyre të të dhënave si një person i zhdukur por nuk ishte gjetur akoma.

37. Materiali vijues që përmban një faqe nga ditari për dosjen i Policisë së UNMIK-ut për rastin 1999-000045, në lidhje me zhdukjen e z. Remishtar, i ka tri shënime, të datës 30 mars 2000, 15 prill 2000 dhe 1 qershor 2002, por të cilat nuk shtojnë asnjë informatë relevante.

38. Në një raport për vazhdim të rastit të NJPZH-së së Policisë së UNMIK-ut (RVR) për rastin nr. 2002-000579, tregohet se ky rast ishte futur në bazën e tyre të të dhënave më 27 qershor 2002. Në një shënim me dorë në pjesën e epërme të këtij dokumenti thuhet "Dublikatë me 1999-000045".

39. Një raport ante-mortem i NJPZH-së mbi rastin e NJPZH-së nr. 0318/INV/04 në lidhje me zhdukjen e z. Remishtar është i ndërlidhur me hetimet nr. 1999-000045 dhe 2002-000579. Ky raport është nisur më 8 prill 2004 dhe është përfunduar më 23 prill 2004. Në këtë raport përmendet nëna e z. Nenad Remishtar si dëshmitare, dhe ofrohet numri i saj i telefonit në Serbi. Në rubrikën e raportit "Rezultatet e hetimeve" thuhet se vëllai i z. Remishtar dhe djali ofruan mostrat e gjakut dhe se lista e të kthyerve në fshatin e tij ku e kishte shtëpinë ishte kontrolluar, me rezultate negative. Në përfundim të këtij raporti, hetuesi shkroi: "Për shkak të faktit se nuk ka asnjë gjurmë, rasti duhet të mbetet në zhvillim e sipër." Statusi i rastit është vendosur si "në zhvillim e sipër".

40. Në një material të shtypur nga baza e të dhënave e NJPZH-së në lidhje me rastin nr. 0318/INV/04, i datës 27 prill 2004, dhe i ndërlidhur me rastin nr. 1999-000045, ceken shkurtazi faktet e njohura rreth zhdukjes së z. Nenad Remishtar. Në rubrikën e raportit "Përmbledhje e kërkesës" thuhet "Ka një mungesë të informatave", dhe në rubrikën "Rezultatet" thuhet "Në zhvillim e sipër".

41. Dokumenti i fundit në dosjen hetimore është një raport i analizës së rastit i NJHKL-së së Policisë së UNMIK-ut, i datës 17 tetor 2007, në lidhje me rastin nr. 2002-00154. Në rubrikën "Statusi i tanishëm" thuhet "i mbyllur", "Lloji i krimit" – "person i zhdukur"; rubrikat "Numri i dëshmitarëve të njohur", "Numri i deklaratave të dëshmitarëve" dhe "Numri i të dyshuarve të njohur thuhet "0". Në rubrikën "Përmbledhje e krimit" shkurtazi paraqiten informatat në dispozicion të hetuesve, ndërsa në rubrikën "Përshkrim i shkurtër i dëshmive" thuhet: "Nuk ka asnjë dëshmi. Vetëm një raport fillestar dhe një kërkesë nga Republika e Serbisë." Rekomandimi i hetuesit që shqyrtoi rastin është: "Meqë nuk ka asnjë dëshmi, vetëm një raport fillestar, rasti duhet mbyllur."

42. Në një shënim me dorë në fund të këtij dokumenti, i datës 20 dhjetor 2007, tregohet se dosja ishte shqyrtuar përsëri, po atë datë, nga zyrtari tjetër i NJHKL-së, i cili rekomandoi kalimin e kësaj dosje në seksionin ante-mortem të NJHKL-së "për hetim të mëtejmë për vendndodhjen e personit të zhdukur."

Procedurat e TNPJ-së

43. Rrëmbimi dhe vrasja e mundshme e z.Nenad Remishtar u hetua nga TNPJ-ja, si pjesë e procedurave në rastin *prokurori kundër Ramush Haradinajt, Idriz Balajt dhe Lahi Brahimajt* (IT-04-84).

44. Në dokumentet në dispozicion të Panelit konfirmohet se prej tetorit të vitit 2005 deri në maj të vitit 2007, UNMIK-u iu përgjigj më shumë se 100 kërkesave për ndihmë (KPN) nga Zyra e prokurorit të TNPJ-së (ZPT), duke ofruar ndihmën dhe dokumentacionin e kërkuar.

45. Aktakuza e parë në këtë rast ishte paraqitur nga TNPJ-ja më 4 mars 2005 (IT-04-84-I). Ky hetim u përqendrua në krimet që pretendohej të jenë kryer nga UÇK-ja gjatë konfliktit të armatosur në Kosovë, të cilat ishin "të lidhura ngushtë me atë konflikt në atë që viktimat e atyre krimeve, personat që nuk ishin të përfshirë aktivisht në konflikt, ishin ose civilë serbë ose persona që perceptohej se bashkëpunojnë me serbët apo personat që ndryshe perceptohej se nuk e përkrahnin UÇK-në." Në lidhje me z. Nenad Remishtar, në aktakuzë thuhet:

PIKAT 29 dhe 30

77. Më 13 qershor 1998 apo rreth kësaj date, një automjet që vozitej nga polici serb, Nenad Remishtar, u ndal në pikën e kontrollit të UÇK-së të vendosur në rrugën në mes Klinës dhe Gjakovës. Nenad Remishtaru dërgua në Shtabin e UÇK-së në Jabllanicë. Me arritjen e tij, ai ishte rrahur rëndë në krahë, këmbë dhe shpinë nga ushtarët e UÇK-së duke përfshirë Nazmi Brahimajn, vëllain e të akuzuarit **Lahi Brahimaj**.

78. Më 14 qershor të vitit 1998 apo rreth kësaj date, Nenad Remishtar u largua nga qendra e paraburgimit në Jabllanicë nga ushtarë të panjohur të UÇK-së. Ai nuk është parë i gjallë që nga ajo kohë dhe mbetet i zhdukur.

…

Në këtë mënyrë **Ramush Haradinaj, Idriz Balaj, dhe Lahi Brahimaj** kryen:

Pika 29: SHKELJE E LIGJEVE APO ZAKONEVE TË LUFTËS, Trajtim mizor, siç njihet nga Neni i përbashkët 3(1) (a) i Konventës së Gjenevës të vitit 1949, i dënueshëm sipas nenit 3 dhe 7(1) të Statutit të Tribunalit;

Pika 30: SHKELJE E LIGJEVE APO ZAKONEVE TË LUFTËS, Vrasje, siç njihet nga Neni i përbashkët 3(1) (a) i Konventës së Gjenevës të vitit 1949, i dënueshëm sipas nenit 3 dhe 7(1) të Statutit të Tribunalit.

46. Aktakuzat e ndryshuara të cilat ishin paraqitur më vonë, nuk kishin ndonjë amendament apo shtesë substanciale në informatat për burrin e ankueses.

47. Në vijim gjendet një fragment i Vendimit të Dhomës Gjyqësore të TNPJ-së IT-04-84-T në rastin e njëjtë, i marrë më 3 prill 2008 (theksi i është shtuar):

…

6.16 Trajtimi mizor, torturimi dhe vrasja e Nenad Remishtar dhe katër personave të paidentifikuar (Pika 30)

396. Të tre të akuzuarit akuzohen, si pjesëmarrës në një ndërmarrje të përbashkët kriminal, për trajtim mizor, torturim dhe vrasjen e Nenad Remishtar dhe katër personave të panjohur në shkelje të ligjeve dhe zakoneve të luftës. Dhoma Gjyqësore ka dëgjuar dëshmi relevante nga dëshmitari 73, Nebojsha Avramoviq, Zoran Stijoviq dhe dëshmitari 6.

397. Dëshmitari 73 deklaroi se më 13 qershor 1998 Nenad Remishtar, i cili punoi si polic i trafikut në Gjakovë, u largua nga Binxha në Komunën e Klinës për të shkuar në Gjakovë me veturën e tij Opel Kadet, ngjyrë të kaltër, me targa të regjistrimit të Gjakovës. Ai ishte i veshur në rroba civile. Pas 10 ditësh, Dragisha Shimigiq, koleg i punës, dhe oficeri në detyrë i MPB-së në Gjakovë, informuan dëshmitarin se Nenad Remishtar kishte munguar nga puna në atë kohë. Aleksandër Remishtar, babai i Nenadit, mësoi nga një shqiptar i paidentifikuar se djali i tij dhe një shqiptar katolik ishin rrëmbyer afër fshatit Rakovinë, në Komunën e Gjakovës dhe ishin të burgosur në Jabllanicë në komunën e njëjtë. Shqiptari i paidentifikuar tha seNenad Remishtar ishte akoma i gjallë dhe mbrohej nga një ushtar i UÇK-së, i cili e njihte atë. Shqiptari i paidentifikuar kishte pranuar këtë informatë nga një shqiptar katolik.

398. Nebojsha Avramoviq dëshmoi se punëtorët e MPB-së Rade Popoviq (sic), Nikolla Jovanoviq, dhe Nenad Remishtar u zhdukën në fund të prillit apo fillim të majit të vitit 1998 në zonën përgjatë rrugës Gjakovë – Pejë. Nga raportet që i lexoi në atë kohë, Avramoviq përfundoi se Rade Popoviq (sic) dhe Nikolla Jovanoviq ishin në detyrë. Eprori i tyre më i lartë i raportoi ata si të zhdukur. Avramoviq dëshmoi se në një raport të paraqitur nga të afërmit e Nenad Remishtar dhe eprorët e tij më të lartë, thuhet se

Nenad Remishtar u rrëmbye derisa ai po shkonte nga shtëpia e tij në Glinë për në punë, kur ai po udhëtonte përgjatë rrugës Gjakovë-Prishtinë. Dhoma Gjyqësore konsideron se dëshmia e dëshmitarit që i referohet Rade Popoviqit aktualisht i referohet Rade Popadiqit, siç dëshmohet nga lidhja me Nikolla Jovanoviqin të theksuar më lart në nenin 6.12.2, më lart.

399. Zoran Stijoviq, udhëheqës i sektorit analitik të Qendrës së RDB-së në Prishtinë prej vitit 1995 deri më 1999, dëshmoi se RDB kishte informata se Nenad Remishtar, një polic serb, ishte i paraburgosur në Jabllanicë.

400. Dëshmitari 6, një shqiptar katolik, dëshmoi se para orës 6 të mbrëmjes, më 13 qershor 1998 ai dhe "Nenadi" ishin në një dhomë afër hyrjes të objektitt të Jabllanicës. Dëshmitari 6 e njohu Nenadin si polic serb apo malazias, i cili punonte në Gjakovë. Dëshmitari 6 kishte dëgjuar nga Zokan Kuqi se Nenadi ishe nga fshati Binxhë, Komuna e Klinës. Dëshmitari 6 e pa Nazmi Brahimajn dhe një grup të ushtarëve duke e shqelmuar dhe rrahur Nenadin me një shkop bejsbolli dhe sende tjera, duke e lënë atë pa vetëdije, të mavijosur dhe të paaftë për të ecur. Ushtarët nuk dhanë ndonjë sqarim se pse ata po e rrihnin Nenadin. Dëshmitari 6 nuk e mbante mend ta ketë parë Lahi Brahimajn atë mbrëmje. Dëshmitari 6 dhe Nenadi ishin të lidhur dhe ishin lënë në dhomë tërë natën. Pasditen e së nesërmes, 14 qershor 1998, dy ushtarë e larguan Nenadin nga aty. Dëshmitari 6 nuk e kishte parë më Nenadin. Ai dëgjoi më vonë nga Pavle Zuviq, polic, se Nenadi ishte vrarë në Jabllanicë dhe trupi i tij mund të jetë hedhur diku në malet afër Pejës apo Klinës.

…

402. Dëshmia e dëshmitarit 73 është në përputhje me dëshminë e dëshmitarit 6 dhe dëshmitarit 23 (shih nenin 6.15, më lart) dhe Dhoma Gjyqësore është e bindur se Nenadi, të cilit i referohej dëshmitari 6, ishte Nenad Remishtar. Dhoma Gjyqësore gjithashtu është e bindur se rrahjet i shkaktuan Nenad Remishtarit vuajtje serioze fizike. Në dritë të ashpërsisë së rrahjeve, Dhoma Gjyqësore veç kësaj është e bindur se autorët duhet të kenë pasur qëllim të shkaktojnë vuajtje të tillë. Për këto arsye, Dhoma Gjyqësore është e bindur se ushtarët e UÇK-së bënë trajtim mizor ndaj Nenad Remishtarit. Duke u bazuar në etninë e viktimës, punën e tij si polic, dhe mungesën e ndonjë sqarimi alternativ të arsyeshëm për paraburgimin dhe keqtrajtimin e tij, Dhoma Gjyqësore përfundon se ushtarët e UÇK-së keqtrajtuan Nenad Remishtarin për ta dënuar, frikësuar dhe/apo diskriminuar atë. Për këtë arsye Dhoma Gjyqësore përfundon se ushtarët e UÇK-së e torturuan Nenad Remishtarin.

403. Dëshmitari 6 dëshmoi se pasditen e 14 qershorit të vitit 1998, dy ushtarë të UÇK-së e morën Nenad Remishtarin nga dhoma ku ai dhe dëshmitari 6 e kishin kaluar natën. Dëshmitari 6 dëshmoi më tutje se ai nuk e pa kurrë më Nenad Remishtarin. Dhoma Gjyqësore ka dëgjuar dëshmi thashethemesh të shumta nga dëshmitari 73 se Nenad Remishtar ishte në Jabllanicë, i gjallë dhe nën mbrojtjen e një ushtari të UÇK-së. Kjo dëshmi thashtethemesh të shumta lë të kuptohet se burimi origjinal ishte vetë dëshmitari 6. Dhoma Gjyqësore konsideron dëshminë e drejtpërdrejtë të dëshmitarit 6 të jetë më e besueshme se dëshmitë me thashetheme të shumta. Për sa i përket vdekjes së Nenad Remishtar, dëshmitari 6 mund të ofronte vetëm një dëshmi thashethemesh se ai ishte vrarë në Jabllanicë, të cilën dëshmitari 6 e mësoi nga një polic serb. Dhoma Gjyqësore nuk ka pranuar ndonjë dëshmi që konfirmon këtë dëshmi thashethemesh. Duke pasur parasysh se Nenad Remishtar nuk është parë më i gjallë, Dhoma Gjyqësore

pranon se ai, sipas të gjitha gjasave, është i vdekur. Pasi mbetjet e tij nuk janë gjetur, nuk ka dëshmi ekspertësh për shkaktarin e vdekjes së tij. Dhoma Gjyqësore përfundon se dëshmia nuk ofron një dyshim të arsyeshëm se Nenad Remishtar ishte vrarë.

404. Dhoma Gjyqësore është e bindur se trajtimi mizor dhe torturimi ishin ngushtë të lidhura me konfliktin e armatosur në Kosovë, dhe se Nenad Remishtar nuk kishte marrë pjesë aktivisht në konflikt në kohën kur krimet janë kryer dhe se autorët e dinin apo është dashur ta dinë se ky ishte rasti.

…

406. …Prandaj, Dhoma Gjyqësore konstaton se akuza për vrasje është e kufizuar për Nenad Remishtar.

407. Përveç kësaj, Dhoma Gjyqësore është e bindur se këto krime ishin ngushtë të lidhura me konfliktin e armatosur në Kosovë, dhe se viktimat nuk kishin marrë pjesë aktivisht në konflikt në kohën kur krimet janë kryer dhe se autorët e dinin apo është dashur ta dinë se ky ishte rasti.

…

48. Dy nga tre të akuzuarit, z. Ramush Haradinaj dhe z. Idriz Balaj, u shpallën të pafajshëm për të gjitha pikat e aktakuzës. I akuzuari i tretë, z. Lahi Brahimaj u shpall fajtor për torturim dhe trajtim mizor, por jo në lidhje me z. Nenad Remishtar.

49. Prokurori paraqiti ankesë ndaj këtij vendimi. Më pas, më 19 korrik 2010, Dhoma e Apelit e TNPJ-së pjesërisht pranoi ankesën e prokurorit, duke përfshirë atë pjesën e lidhur me z. Nenad Remishtar, dhe urdhëroi që tre të akuzuarit të rigjykohen për pikat relevante. Më 21 janar 2011, prokurori paraqiti Aktakuzën e 4^{të} të ndryshuar (IT-04-84*bis*-PT), në të cilën thuhet:

PIKA 4

53. Më 13 qershor të vitit 1998 apo rreth kësaj date, Nenad Remishtar, polic serb, u ndalua nga ushtarët e UÇK-së në një pikë kontrolli të UÇK-së në rrugën në mes Klinës dhe Gjakovës. Ushtarët e UÇK-së e çuan atë në objektin e paraburgimit të UÇK-së në Jabllanicë. Me arritjen e tij ai ishte rrahur rëndë me shkop bejsbolli nga ushtarët e UÇK-së, duke përfshirë Nazmi Brahimajn, vëllain e **Lahi Brahimajt**.

54. Më 14 qershor të vitit 1998 apo rreth kësaj date, Nenad Remishtar u largua nga objekti i paraburgimit në Jabllanicë. Ai u vra derisa ishte nën arrestin e UÇK-së. Trupi i tij nuk është gjetur.

…

Me këto akte dhe mosveprime **Ramush Haradinaj, Idriz Balaj,** dhe **Lahi Brahimaj** kryen si pjesë e NPK [Ndërmarrjes së Përbashkët Kriminale] e përkufizuar në paragrafët 23 deri 25 më lart, krimet vijuese:

Pika 4: SHKELJE E LIGJEVE APO ZAKONEVE TË LUFTËS, Vrasje, trajtim mizor dhe torturë, siç njihet nga Neni i përbashkët 3(1) (a) i Konventës së Gjenevës të vitit 1949, i dënueshëm sipas nenit 3 dhe 7(1) të Statutit të Tribunalit.

50. Dhoma Gjyqësore rishqyrtoi dëshminë e paraqitur nga prokurori dhe arriti në konkluzionin vijues:

(c) Konkluzion

513. Dhoma Gjyqësore është e bindur se më 13 qershor 1998 Nenad Remishtar u dërgua në objektin e UÇK-së në Jabllanicë, ku ai u rrah rëndë nga Nazmi Brahimaj dhe ushtarët e tjerë të UÇK-së. Dhoma Gjyqësore gjithashtu është e bindur se kah fundi i qershorit të vitit 1998 një boshnjak dhe tre malazias u sollën në objektin e UÇK-së në Jabllanicë, ku ata u rrahën dhe u therën me thika nga ushtarët e UÇK-së në prani të Nazmi Brahimajt dhe Hamza Brahimajt. Këto ngjarje ngarkohen si vrasje, trajtim mizor dhe torturim. Ligji për këto vepra është paraqitur më herët në këtë vendim. Për sa u përket akuzave për torturim dhe trajtim mizor të Nenad Remishtarit, Dhoma Gjyqësore rikujton gjetjet e veta të mëparshme se Nenad Remishtar ishte i burgosur në objektin e UÇK-së në Jabllanicë, i lidhur me litar, se ai ishte shqelmuar dhe grushtuar, dhe se ishte rrahur në këmbët dhe krahët e tij me shkopinj bejsbolli dhe shkopinj druri nga Nazmi Brahimaj dhe ushtarët e tjerë. Këto akte ishin të asaj natyre për t'i shkaktuar Nenad Remishtarit dhimbje të rëndë dhe vuajtje dhe, sipas gjetjeve të Dhomës Gjyqësore, përbëjnë *actus reus* të torturimit dhe trajtimit mizor. Duke pasur parasysh mënyrën e rrahjeve dhe llojin e mjeteve të përdorura, Dhoma Gjyqësore është e bindur se autorët vepruan me qëllim për t'i shkaktuar Nenad Remishtarit dhimbje dhe vuajtje të rëndë. Për sa i përket qëllimit të veçantë që kërkohet për veprën penale të torturës, Dhoma Gjyqësore thekson se Nenad Remishtar ishte një serb i Kosovës i afërt me MPB-së, e cila ishte pjesë e forcave serbe, njëra nga palët e konfliktit të armatosur. Dhoma Gjyqësore nxjerr konkluzione nga këto fakte se rrahjet ndaj tij ishin bërë me qëllim që ai të dënohet apo diskriminohet.

514. Prokurori nuk paraqiti asnjë dëshmi mbi vdekjen e Nenad Remishtarit apo rrethanat e vrasjes së tij. Dhoma Gjyqësore rikujton se më 14 qershor 1998 Nenad Remishtar u largua nga dhoma ku ai po mbahej në objektin e UÇK-së në Jabllanicë. Trupi i tij nuk është gjetur. Në mungesë të ndonjë dëshmie rreth ngjarjeve që pasuan largimin e tij nga dhoma në objektin e UÇK-së në Jabllanicë, Dhoma Gjyqësore nuk përfundon përtej dyshimit të arsyeshëm se Nenad Remishtar është i vdekur apo se ai vdiq në rrethanat e pretenduara në aktakuzë.

…

516. Në fund, për sa i përket kërkesës së përgjithshme të nenit 3 të Statutit se viktimat nuk kishin marrë pjesë aktivisht në konflikt, Dhoma Gjyqësore rikujton se në kohën e akteve të torturimit dhe trajtimit mizor Nenad Remishtar, boshnjaku i panjohur dhe tre malazias të panjohur ishin në paraburgim dhe, prandaj, nuk merrnin pjesë aktivisht në konflikt. Për sa i përket lidhjes së kërkuar, Dhoma Gjyqësore rikujton se autorët ishin ushtarë që merrnin pjesë në konfliktin e armatosur dhe se viktimat ishin nën arrestin e tyre. Dhoma Gjyqësore pranon në këtë bazë se kërkesat e përgjithshme të nenit 3 u plotësuan.

517. Duke u bazuar në gjetjet e arritura më lart dhe duke lënë mënjanë për momentin çështjen e përgjegjësisë individuale penale të të akuzuarit, Dhoma Gjyqësore

konstaton se akuzat për torturim dhe trajtim mizor të Nenad Remishtarit, akuzat për torturim dhe trajtim mizor të një boshnjaku të panjohur dhe akuza për trajtim mizor të tre malaziasve të panjohur, në mbështje të pikës 4, janë provuar.

51. Më 29 nëntor 2012, Dhoma Gjyqësore shpalli tre të akuzuarit të pafajshëm për të gjitha pikat e aktakuzës së fundit dhe urdhëroi lirimin e tyre nga paraburgimi (IT-04-84bis-T). Procedura e TNPJ-së për rastin duket të jetë mbyllur.

III. ANKESA

52. Ankuesja ankohet rreth dështimit të pretenduar të UNMIK-ut që të hetojë si duhet rrëmbimin dhe vrasjen e mundshme të z. Nenad Remishtar. Në lidhje me këtë, Paneli mendon që ankuesja mbështetet në shkeljen e obligimit procedural të nenit 2 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ).

53. Ankuesja, po ashtu, ankohet për dhimbjet dhe vuajtjet mentale të supozuara që i janë shkaktuar asaj nga kjo situatë. Në lidhje me këtë, ajo bazohet në nenin 3 të KEDNJ-së.

IV. LIGJI

A. Shkelja e pretenduar e obligimit procedural sipas nenit 2 të KEDNJ-së

1. Fusha për t'u shqyrtuar nga Paneli

54. Në përcaktimin e asaj nëse konsideron që ka pasur një shkelje të nenit 2 (obligimi procedural) të KEDNJ-së, Paneli është i vetëdijshëm për praktikën ekzistuese gjyqësore, veçanërisht atë të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut. Megjithatë, Paneli është gjithashtu i vetëdijshëm që ankesat para tij dallojnë në disa mënyra domethënëse nga ato të paraqitura para asaj gjykate. E para, i padituri nuk është një shtet, por një administratë e përkohshme ndërkombëtare në një territor me mandat që t'i ushtrojë përkohësisht përgjegjësitë në Kosovë. Asnjë përgjegjësi nuk i bie UNMIK-ut sa u përket obligimeve esenciale sipas nenit 2 të KEDNJ-së. E dyta, si në një numër të kufizuar të lëndëve para Gjykatës Evropiane, ata që dyshohen të jenë përgjegjës për vrasjet dhe/apo rrëmbimet e pretenduara, janë në të gjitha rastet para Panelit me palë joshtetërore**,** kryesisht që kanë të bëjnë me konfliktin, por jo vetëm me të. Këta janë faktorët për t'u marrë parasysh nga Paneli, meqë vlerëson obligimet pozitive procedurale të një organizate ndërqeveritare në lidhje me aktet e kryera nga palët e treta, në një territor mbi të cilin e ka kontrollin e përkohshëm legjislativ, ekzekutiv dhe gjyqësor.

55. Para se ta shqyrtojë bazueshmërinë e ankesës, Paneli duhet ta qartësojë fushën e shqyrtimit.

56. Paneli thekson që me miratimin e Rregullores së UNMIK-ut nr. 1999/1, më 25 korrik 1999, UNMIK-u mori përsipër obligimin që t'i zbatojë standardet e njohura ndërkombëtarisht për të drejtat e njeriut gjatë ushtrimit të funksioneve të veta. Ky zotim u detajua në Rregulloren e

UNMIK-ut nr. 1999/24, të 12 dhjetorit 1999, me të cilën UNMIK-u mori obligimet sipas këtyre instrumenteve për të drejtat e njeriut: Deklarata Universale për të Drejtat e Njeriut, Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe protokollet me të, Konventa Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike (KNDCP), Konventa Ndërkombëtare për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit Racor, Konventa për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit Kundër Grave, Konventa Kundër Torturës dhe Trajtimit apo Dënimit Tjetër Mizor, Jonjerëzor dhe Degradues dhe Konventa për të Drejtat e Fëmijëve.

57. Paneli, po ashtu, thekson që neni 1.2 i Rregullores së UNMIK-ut numër 2006/12, i 23 marsit 2006, mbi themelimin e Panelit Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut siguron që Paneli "shqyrton ankesat nga çdo person apo grup individësh që pohojnë të jenë viktimë e shkeljes së të drejtave (të tyre) të njeriut nga UNMIK-u". Pra vetëm aktet apo lëshimet që i atribuohen UNMIK-ut bien brenda juridiksionit *ratione personae* të Panelit. Në lidhje me këtë, duhet përmendur, siç është theksuar më lart, që prej 9 dhjetorit 2008 UNMIK-u nuk ushtron më autoritetin ekzekutiv mbi gjyqësinë e Kosovës dhe aparatin për zbatimin e ligjit. Prandaj, UNMIK-u nuk bart asnjë përgjegjësi për ndonjë shkelje të të drejtave të njeriut që pretendohet se janë kryer nga ato autoritete. Sa i përket ankuesve që ankohen rreth akteve që kanë ndodhur pas asaj date, ato janë jashtë juridiksionit *ratione personae* të Panelit.

58. Po ashtu, Paneli thekson që, sa i përket juridiksionit të vet *ratione materiae*, siç vijon nga neni 1.2 i Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12, ai mund t'i shqyrtojë vetëm ankesat që kanë të bëjnë me shkeljet e pretenduara të të drejtave të njeriut. Kjo nënkupton që mundet vetëm t'i shqyrtojë aktet apo lëshimet për të cilat është bërë ankesë rreth pajtueshmërisë së tyre me instrumentet ndërkombëtare për të drejtat e njeriut të cekura më lart (shih § 99). Në rastin e veçantë të vrasjeve apo zhdukjeve në rrethana kërcënimi të jetës, nuk është roli i Panelit t'i zëvendësojë autoritetet kompetente për hetimin e rastit. Detyra e tij është e kufizuar në shqyrtimin e efektivitetit të hetimit penal për vrasjet dhe zhdukjet e tilla, në dritën e obligimeve procedurale që rrjedhin nga neni 2 i KEDNJ-së.

59. Paneli thekson më tutje se neni 2 i Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12 siguron që Paneli ka juridiksion mbi ankesat për shkelje të pretenduara të të drejtave të njeriut "që kanë ndodhur jo më herët se 23 prill 2005 apo që rrjedhin nga faktet të cilat kanë ndodhur para kësaj date, ku këto fakte shkaktojnë një shkelje të vazhdueshme të të drejtave të njeriut". Pra, ngjarjet që kanë ndodhur para 23 prillit 2005, përgjithësisht janë jashtë juridiksionit *rationetemporis* të Panelit. Megjithatë, në rastin kur ngjarjet e tilla kanë shkaktuar një situatë të vazhdueshme, Paneli ka juridiksion t'i shqyrtojë ankesat që ndërlidhen me atë situatë (shih Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut (GJEDNJ), Dhoma e Lartë [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, nr. 16064/90 dhe të tjerët, vendimi i gjykatës, 18 shtator 2009, §§ 147-149; GJEDNJ, *Qiproja kundër Turqisë* [DHL], numër 25781/94, vendimi i gjykatës, 10 maj 2011, § 136, KEDNJ 2001-IV).

2. Parashtresat e palëve

60. Ankuesja në esencë pretendon për shkelje lidhur me mungesën e një hetimi adekuat penal për rrëmbimin dhe vrasjen e mundshme të z. Nenad Remishtar. Ankuesja gjithashtu deklaron që ajo nuk ishte informuar nëse ishte duke u zhvilluar një hetim dhe çfarë ishte rezultati.

61. Në përgjigjen e tij, PSSP-ja së pari thekson se UNMIK-u i bazoi komentet e veta në lidhje me këtë rast në "dosje shumë të kufizuara", që më parë ishin mbajtur nga ZPZHML dhe NJHKL e Policisë së UNMIK-ut, të cilat ishin siguruar nga EULEX-i.

62. PSSP-ja pranon se z. Nenad Remishtar u zhduk në rrethana kërcënimi me jetë. Megjithëse ai ishte zhdukur një vit para miratimit të Rezolutës së KS të OKB-së nr. 1244 (1999), mbi themelimin e UNMIK-ut, PSSP-ja nuk e konteston se UNMIK-u e kishte përgjegjësinë për të kryer hetim për zhdukjen e tij sipas nenit 2 të KEDNJ-së, pjesa procedurale, që fillon më 11 qershor 1999. Sipas fjalëve të PSSP-së, "qëllimi esencial i hetimit të tillë [është] që të garantojë implementim efektiv të ligjeve vendore që e mbrojnë të drejtën në jetë, siç përcaktohet me Rregulloren e UNMIK-ut nr. 1999/1 mbi Autoritetin e Administratës së Përkohshme në Kosovë, të datës 25 korrik 1999, dhe më pas, Rregulloren e UNMIK-ut 1999/24 mbi Ligjin e Aplikueshëm në Kosovë, të 12 dhjetorit të vitit 1999, të ndryshuar."

63. PSSP-ja thekson më tutje se në atë kohë situata e sigurisë në Kosovë ishte tepër e tensionuar dhe kishte një shkallë të lartë të dhunës në gjithë Kosovën për shkak të konfliktit të armatosur në vazhdim. Menjëherë pas themelimit të UNMIK-ut në qershor të vitit 1999, situata e sigurisë mbeti e tensionuar, pasi "KFOR-i ishte akoma në proces të arritjes së forcës së mjaftueshme për të mbajtur sigurinë publike dhe rendin dhe ligjin dhe kishte një numër të incidenteve serioze penale që kishin si shënjestër serbët e Kosovës, duke përfshirë rrëmbimet dhe vrasjet."

64. PSSP-ja nënvizon se ankuesja nuk pohon shkelje të pjesës esenciale të nenit 2,por më parë të obligimit procedural. PSSP-ja thekson se "obligimi procedural sipas nenit 2 të KEDNJ-së është i dyfishtë: (i) obligim për të përcaktuar përmes hetimit fatin dhe/apo vendndodhjen e personit të zhdukur; dhe (ii) obligim për të kryer hetim që është në gjendje të përcaktojë nëse vdekja ishte shkaktuar në mënyrë të paligjshme dhe që çon kah identifikimi dhe dënimi i atyre që janë përgjegjës për zhdukjen dhe/apo vdekjen e personit të zhdukur."

65. PSSP-ja më tutje thekson që kur vendoset për kërkesat sipas nenit 2, pjesa procedurale, duhet pasur parasysh që të mos ngarkohet barrë e papërballueshme apo joproporcionale mbi UNMIK-un. Në lidhje me këtë, PSSP-ja rikujton gjykimin e 15 shkurtit 2011, të dhënë nga Gjykata Evropiane për të Drejta të Njeriut në rastin *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, duke theksuar paragrafin 70:

> "Gjykata merr parasysh situatën komplekse në Bosnjë e Hercegovinë, veçanërisht dhjetë vjetët e para pas luftës. Në situatë të tillë pas konflikti, ajo që arrin në barrë të papërballueshme dhe/apo joproporcionale duhet të matet nga faktet dhe konteksti shumë i veçantë. Në lidhje me këtë, Gjykata thekson që më shumë se 100,000 njerëz u vranë, pothuajse 30,000 njerëz u zhdukën dhe më shumë se dy milionë njerëz u zhvendosën gjatë luftës në Bosnjë e Hercegovinë. Duhej bërë zgjedhje të paevitueshme sa i përket prioriteteve dhe burimeve të pasluftës. Veç kësaj, pas një lufte të gjatë dhe brutale, Bosnjë e Hercegovina bëri një rishikim fundamental të strukturës së saj të brendshme dhe sistemit politik: u formuan entitetet dhe kantonet në pajtim me Marrëveshjen e Paqes së Dejtonit, u paraqitën marrëveshjet për ndarjen e pushtetit me qëllim të sigurimit të

barazisë efektive ndërmjet "popujve konstituivë" në shoqërinë e pas konfliktit (shih *Sejdiq dhe Finci kundër Bosnjë e Hercegovinës* [DHL], nr. 27996/06 dhe 34836/06, KEDNJ 2009-...), duhej krijuar institucione të reja dhe ato ekzistueset duhej ristrukturuar. Pak ngurrim nga ana e ish-palëve ndërluftuese për të punuar me ato institucione të reja mund të pritej në periudhën e pas luftës, siç dëshmohet në rastin aktual. Ndërsa është e vështirë të përcaktohet me saktësi se kur ky proces saktësisht përfundoi, Gjykata konsideron se sistemi ligjor vendor është dashur të arrijë që të bëhej i aftë të merret me zhdukjet dhe shkeljet tjera serioze të së drejtës ndërkombëtare humanitare deri në vitin 2005, pas verifikimit gjithëpërfshirës të emërimit në polici dhe gjyqësi dhe themelimit të sektorëve për krime lufte në Bosnjë e Hercegovinë. Duke marrë parasysh krejt këtë dhe meqë nuk ka pasur periudhë substanciale të mosaktivitetit pas vitit 2005 nga ana e autoriteteve vendore në rastin aktual, Gjykata konkludon se, në rrethanat e marrjes së kohës materiale, hetimi penal vendor mund të konsiderohet se është kryer me shpejtësi dhe ekspeditivitet të arsyeshëm."

66. Sipas mendimit të PSSP-së, UNMIK-u hasi në një situatë shumë të ngjashme në Kosovë "prej vitit 1999 deri më 2008" si ajo në Bosnjë "prej vitit 1995 deri më 2005". PSSP-ja thekson se mijëra persona u zhvendosën apo u zhdukën gjatë konfliktit të Kosovës. Shumë nga personat e zhdukur u rrëmbyen, u vranë dhe u varrosën në varre të pashënuara brenda apo jashtë Kosovës, gjë që e bëri shumë të vështirë të gjendet vendndodhja dhe marrjen e mbetjeve të tyre mortore.

67. Në qershor të vitit 2002, UNMIK themeloi ZPZHML-në me mandat që të përcaktojë fatin e të të zhdukurve; megjithatë puna e saj hasi në shumë sfida në fillim të operacioneve, për shkak të punës më parë të bërë kryesisht nga palët, të pavarura nga UNMIK-u. Duke cituar Raportin mbi aktivitetin e ZPZHML-së, PSSP-ja thekson që mbledhja e dëshmive për krime të luftës filloi me arritjen e NATO-s në vitin 1999 me ekipe të pavarura nga disa shtete që vepronin nën bashkërendimin e lirë të TNPJ-së. Mungesa e procedurave standarde të operimit apo centralizimit çoi te problemet me dëshmitë e mbledhura në këtë fazë. Në vitin 2000, TNPJ-ja ndërmori një operacion të madh të centralizuar të mjekësisë ligjore, me bazë në morgun e Rahovecit, me procedura standarde operuese për të gjitha ekipet e mjekësisë ligjore përveç atij britanik, i cili operoi në mënyrë të pavarur jashtë Prishtinës. PSSP-ja deklaron që, në përpjekje për të demonstruar se krimet ishin sistematike dhe gjithëpërfshirëse, ekipet e TNPJ-së kryen autopsitë në sa më shumë trupa që ishte e mundshme, duke kryer pak apo aspak punë identifikuese; për më tepër, trupat e paidentifikuar të zhvarrosura në vitin 1999, u rivarrosën në vende ende të panjohura për ZPZHML-në. Pasi TNPJ-ja përfundoi punën e vet në vitin 2000, NJPZH-ja e Policisë së UNMIK-ut vazhdoi hetimet në shkallë të vogël për personat e zhdukur "ex-officio, pa ndonjë strategji më të gjerë ndjekëse". Si pasojë, u mblodh një sasi e madhe e informatave të pastrukturuara."

68. PSSP-ja shton se madje edhe më serioze se sa "mungesa e standardeve të mjekësisë ligjore ishte mungesa e vëmendjes që duhej kushtuar programit humanitar për identifikimin e trupave dhe kthimin e mbetjeve të tyre te familjet e tyre. Në përpjekje për të demonstruar se krimet ishin sistematike dhe gjithëpërfshirëse, TNPJ-jadhe ekipet e saj vullnetare kryen autopsitë në sa më shumë trupa që ishte e mundshme, duke kryer pak apo aspak punë

identifikuese. TNPJ-ja raporton se i kishte zhvarrosur 4019 trupa në vitin 1999 dhe 2000, më pak se gjysma e të cilëve ishin identifikuar: veç kësaj, disa trupa të paidentifikuar që ishin zhvarrosur në vitin 1999 nga ekipet vullnetare ishin rivarrosur në vende që akoma janë të panjohura për ZPZHML-në".

69. PSSP-ja thekson që gjetja dhe identifikimi i të zhdukurve në këtë kontekst siç është përshkruar më lart ishte shumë e vështirë dhe detyrë që merrte kohë. Ai thekson më tutje se numri i personave të kthyer dhe identifikuar nga ZPZHML-ja është "dëshmi e vrullit të punës së saj ndërmjet viteve 2002-2008" dhe se "vazhdohej me gjetjen e më shumë trupave në vendet e varrimit dhe me bërjen e më shumë identifikimeve dhe kthimeve të trupave tek anëtarët e familjes duke u bazuar shpesh në informatat që përmbanin dosjet e ZPZHML-së së UNMIK-ut". PSSP-ja thotë në vazhdim se "prandaj, është e qartë që procesi i krijimit të një sistemi të aftë të merret në mënyrë efektive me zhdukjet dhe shkeljet e tjera serioze të së drejtës ndërkombëtare humanitare ka qenë në rritje" në Kosovë siç paraqitet në rastin *Paliq*, të përmendur më lart. PSSP-ja thekson më tutje se ky proces "varej nga një numër i palëve dhe jo vetëm nga UNMIK-u, sikur për shembull [KNPZH], [KNKK] dhe organizatat lokale për personat e zhdukur."

70. PSSP-ja më tutje argumenton që rrënjësore për të kryer hetime efektive është një forcë policore profesionale, e trajnuar mirë dhe e pajisur mirë dhe se një forcë e tillë nuk ka ekzistuar në Kosovë pas konfliktit. Në vakuumin për kryerjen e detyrave policore pas përfundimit të konfliktit, UNMIK-u duhej të ndërtonte një Shërbim të ri Policor të Kosovës nga zeroja, një detyrë e gjatë dhe sfiduese e cila, sipas PSSP-së, akoma është në progres. PSSP-ja po ashtu deklaron që Policia e UNMIK-ut hasi në sfida të shumta në ushtrimin e funksioneve për zbatimin e ligjit që gradualisht iu bartën nga KFOR-i në vitin 1999-2000. Në lidhje me këtë, ai përmend Raportin vjetor të Policisë së UNMIK-ut të vitit 2000, që përshkruan situatën si në vijim:

> "Policia e UNMIK-ut duhej të merrej me pasojat e luftës, trupat e vdekur dhe shtëpitë e plaçkitura dhe të djegura. Dhuna etnike shpërtheu përmes dëbimeve ilegale, marrjes me forcë të pronave, djegies së shtëpive dhe dhunës fizike kundër komuniteteve në gjithë Kosovën. Temperamentet dhe tensionet ishin të larta ndërmjet të gjitha grupeve etnike, të rënduara nga raportet për personat e humbur dhe të vdekur. U bë imperativ për Policinë e UNMIK-ut që të krijojë rendin dhe të ndërtojë shpejt një strukturë për të regjistruar dhe hetuar krimet.
>
> E gjithë kjo duhej të bëhej me burime të kufizuara fizike dhe njerëzore. Duke qenë misioni i parë ekzekutiv në historinë e OKB-së, koncepti, planifikimi dhe zbatimi zhvilloheshin në terren. Me 20 nacionalitete të ndryshme kontribuuese në fillim, ishte një detyrë shumë sfiduese për drejtuesit e policisë të krijojnë praktika të përgjithshme për rezultate optimale në një ambient me rrezik të lartë."

71. PSSP-ja sqaron se NJHKL e Policisë së UNMIK-ut përfshiu të dy palët Policinë ndërkombëtare të UNMIK-ut dhe oficerët e Shërbimit Policor të Kosovës dhe u fokusuan në hetimin penal të rasteve të personave të zhdukur. Përgjegjësia e tyre përfshinte gjetjen e varreve ilegale, identifikimin e autorëve dhe mbledhjen e dëshmive në lidhje me krimet.

Policët ndërkombëtarë të UNMIK-ut që punonin në rastet e personave të zhdukur duhej t'i përshtateshin kryerjes së hetimeve në një territor të huaj dhe me kultura të huaja, me mbështetje të kufizuar nga Policia e Kosovës ende në zhvillim.

72. Ai thekson më tutje se, pas konfliktit, të gjitha institucionet lokale në Kosovë, duke përfshirë institucionet për zbatimin e ligjit dhe ato që janë përgjegjëse për gjetjen e të zhdukurve, ishin jofunksionale dhe duhej krijuar nga fillimi. Përveç kësaj, hetuesit shpesh haseshin me situata, ku individët që kishin dije relevante për vendndodhjen dhe fatin e personave të zhdukur, nuk deshën të zbulonin këtë informatë. Sipas PSSP-së, të gjitha këto kufizime penguan në aftësinë e Policisë së UNMIK-ut për t'i kryer hetimet sipas standardeve që mund të priten nga shtetet me institucione më të zhvilluara të cilat nuk ndeshen me numër të madh rastesh të kësaj natyre të lidhura me situatën pas konfliktit.

73. Për sa i përket ankesës së znj. Remishtar, PSPP-ja paraqet një përmbledhje të shkurtër të veprimeve të ndërmarra nga autoritetet e UNMIK-u dhe dokumentet hetimore në dispozicion (shih §§ 32 - 42 më lart). Ai thekson se nuk është madje e qartë se kush e raportoi zhdukjen e z. Nenad Remishtar te Policia e UNMIK-ut, pasi vetëm nëna e tij, jo ankuesja, përmendet si dëshmitare në raportin e lartpërmendur të NJPZH-së (shih § 39 më lart).

74. PSSP-ja vazhdon se"[p]avarësisht informatave që fillimisht iu ofruan Policisë së UNMIK-ut nga burimi i panjohur, nuk u paraqit asnjë dëshmitar tjetër i rrëmbimit të pretenduar në ndonjë periudhë të mëvonshme kohore. UNMIK-u ka theksuar në rastet e tjera të personave të zhdukur se pa paraqitjen e dëshmitarëve apo gjetjen e dëshmive fizike, hetimet policore pashmangshëm ngecin për shkak të mungesës së dëshmisë."

75. Duke përfunduar parashtresën e tij, PSSP-ja thekson se "[d]osjet shumë të kufizuara hetimore që i janë vënë në dispozicion UNMIK-ut nuk janë përfundimtare dhe zbulojnë një mungesë të përgjithshme të informatave, por hetimi ishte zhvilluar rregullisht nga Policia e UNMIK-ut prej vitit 2000 deri në fund të vitit 2007. Prandaj, sipas PSSP-së "Policia e UNMIK-ut përmbushi obligimin e vet për të hapur dhe zhvilluar hetim për zhdukjen e z. Remishtar, në pajtim me kërkesën procedurale të nenit 2 të KEDNJ-së."

76. PSSP-ja gjithashtu informoi Panelin se UNMIK-u mund të bëjë komente shtesë për këtë çështje "[p]asi ka mundësi të ekzistojnë informata shtesë dhe bindëse" përveç dokumenteve të paraqitura Panelit. Megjithatë, nuk është pranuar asnjë koment i tillë deri më tani.

3. Vlerësimi i Panelit

77. Paneli konsideron që ankuesja thirret në shkeljen e obligimit procedural që rrjedh nga e drejta për jetë, e garantuar me nenin 2 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ), në atë që Policia e UNMIK-ut nuk kreu një hetim efektiv për rrëmbimin dhe vrasjen e mundshme të z. Nenad Remishtar.

a) Dorëzimi i dosjeve relevante

78. PSSP-ja thekson se të gjitha dosjet në dispozicion lidhur me hetimin i janë paraqitur Panelit, por se ato janë "shumë të kufizuara". Dosja që e pranoi Paneli prej selisë së OKB-së në Nju Jork (shih §§ 8 - 9) përmbante kopjet e dokumenteve të njëjta. Dëshmia shtesë e përfshirjes së TNPJ-së në hetimin për rrëmbimin dhe vrasjen e mundshme të z. Nenad Remishtar ishte marrë nga Paneli në faqen e internetit të TNPJ-së. Më 10 tetor 2014, UNMIK-u i konfirmoi Panelit se hapja e dosjeve mund të konsiderohet e plotë (shih §12 më lart).

79. Paneli thekson se në nenin 15 të Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12, thuhet që Paneli mund të kërkojë dorëzimin nga UNMIK-u të çdo dokumenti dhe që PSSP-ja të bashkëpunojë me Panelin dhe të sigurojë ndihmën e nevojshme duke përfshirë, në veçanti, lëshimin e dokumenteve dhe informatave relevante për ankesën. Paneli në lidhje me këtë i referohet praktikës gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, që duhet nxjerrë konkluzion nga sjellja e palës së paditur gjatë procedurave, duke përfshirë dështimin e vet "për t'i dorëzuar informatat në duart e tyre pa një sqarim të kënaqshëm" (shih GJEDNJ, *Çelikbilek kundër Turqisë,* nr. 27693/95, vendimi i gjykatës, 31 maj 2005, § 56).

80. Përveç kësaj, Paneli gjithashtu thekson që ruajtja e duhur e dosjeve hetimore lidhur me krimet siç janë vrasjet dhe zhdukjet, nga hapja e hetimit deri te dorëzimi i tyre, është vendimtare për vazhdimin e hetimeve të tilla dhe kështu mund t'i ngritë çështjet *vetvetiu* sipas nenit 2. Paneli, po ashtu, thekson seUNMIK-u nuk ka dhënë ndonjë sqarim rreth asaj se pse dokumentacioni mund të jetë jo i plotë dhe as cilat pjesë mungojnë.

81. Paneli nuk është në pozitë të verifikojë plotësinë e dosjeve të pranuara të hetimit. Prandaj, Paneli do të vlerësojë bazueshmërinë e ankesës në bazë të dokumenteve që janë në dispozicion (në këtë kuptim shih GJEDNJ, *Tsechoyev kundër Rusisë,* nr. 39358/05, vendimi i gjykatës, 15 mars 2011, § 146).

b) Parimet e përgjithshme në lidhje me obligimin për të kryer hetim efektiv sipas nenit 2

82. Paneli thekson që obligimi pozitiv për t'i hetuar zhdukjet pranohet gjerësisht në të drejtën ndërkombëtare për të drejtat e njeriut, së paku që nga rasti i Gjykatës Ndër-Amerikane për të Drejtat e Njeriut *Velásquez-Rodríguez* (shih Gjykata Ndër-Amerikane për të Drejtat e Njeriut (GJNADNJ), *Velásquez-Rodríguez kundër Hondurasit,* vendimi i gjykatës, 29 korrik 1988, seria C nr. 4). Obligimi pozitiv gjithashtu është kërkuar nga KDNJ siç rrjedh nga neni 6 (e drejta në jetë), neni 7 (ndalimi i trajtimit mizor dhe jonjerëzor) dhe neni 9 (e drejta në liri dhe siguri të personit), shpallur në lidhje me nenet 2 (3) (e drejta për kompensim efektiv) e KNDCP (shih KDNJ, Komenti i përgjithshëm nr. 6, 30 prill 1982, § 4; KDNJ, Komenti i përgjithshëm nr. 31, 26 maj 2004, §§ 8 dhe 18, KDCP/C/21/Rev.1/Shtojca 13; shih gjithashtu mes tjerash, KDNJ, *Mohamed El Awani kundër Xhamahirisë Arabe të Libisë*, komunikata nr. 1295/2004, mendimet e 11 korrikut 2007, KDCP/C/90/D/1295/2004). Obligimi për të hetuar zhdukjet dhe vrasjet gjithashtu kërkohet në Deklaratën e OKB-së mbi Mbrojtjen e të Gjithë Personave nga Zhdukjet e Imponuara (A/Rez/47/133, 18 dhjetor 1992), dhe më tutje e detajuar në udhëzimet e OKB-së, siç janë Manuali i OKB-së mbi Parandalimin Efektiv dhe Hetimin e Ekzekutimeve Jashtëligjore Arbitrare dhe Përmbledhëse (1991) dhe "Udhëzime për Kryerjen e Hetimeve të Kombeve të Bashkuara për Akuzat për Masakra" (1995). Rëndësia e obligimit konfirmohet me miratimin e Konventës Ndërkombëtare për Mbrojtjen e

të Gjithë Personave nga Zhdukjet e Imponuara në vitin 2006, e cila hyri në fuqi më 23 dhjetor 2010.

83. Me qëllim të trajtimit të akuzave të ankueses, Paneli i referohet, në veçanti, praktikës gjyqësore të vërtetuar mirë të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut mbi obligimet procedurale sipas nenit 2 të KEDNJ-së. Gjykata ka gjetur që "[o]bligimi për të mbrojtur të drejtën në jetë sipas nenit 2, shpallur në lidhje me detyrën e përgjithshme të shtetit sipas nenit 1 të Konventës për t'i "siguruar secilit brenda juridiksionit [të vet] të drejtat dhe liritë e përcaktuara në [K]onventë", kërkon shprehimisht që duhet të ketë disa forma të hetimit zyrtar efektiv kur individët janë vrarë (shih *mutatis mutandis*, GJEDNJ, *McCann dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, vendimi i gjykatës, 27 shtator 1995, § 161, seria A nr. 324; dhe GJEDNJ, *Kaya kundër Turqisë*, vendimi i gjykatës, 19 shkurt 1998, § 105, *Raportet e gjykimeve dhe vendimeve* 1998-I; shih gjithashtu GJEDNJ, *Jasinskis kundër Letonisë*, nr. 45744/08, vendimi i gjykatës, 21 dhjetor 2010, § 71). Detyra për të kryer një hetim të tillë del në të gjitha rastet e vrasjes dhe vdekjeve tjera të dyshimta, pavarësisht nëse autorët ishin personat privatë apo agjentët e shtetit apo janë të panjohur (shih GJEDNJ, *Kolevi kundër Bullgarisë*, nr. 1108/02, vendimi i gjykatës, 5 nëntor 2009, § 191).

84. Gjykata Evropiane po ashtu ka shpallur që obligimi procedural për të siguruar disa forma të hetimit zyrtar efektiv ekziston, gjithashtu, kur një individ është zhdukur në rrethana kërcënimi me jetë dhe nuk kufizohet në rastet ku është e qartë që zhdukja u shkaktua nga një agjent i shtetit (shih GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 47 më lart në § 136).

85. Autoritetet duhet të veprojnë vetë, sapo çështja të ketë arritur në vëmendjen e tyre, dhe ato nuk mund t'ia lënë atë iniciativës të të afërmit për të paraqitur ankesë formale apo të marrë përgjegjësinë për kryerjen e ndonjë procedure hetimore (shih GJEDNJ, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, nr. 21689/93, vendimi i gjykatës, 6 prill 2004, § 310, shih gjithashtu GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë*, nr. 57950/00, vendimi i gjykatës i 24 shkurtit 2005, § 210).

86. Duke vendosur standardet për një hetim efektiv, gjykata ka shpallur që "përveç të qenit i pavarur, i qasshëm për familjen e viktimës me gatishmërinë dhe saktësinë, dhënies së elementit të mjaftueshëm për shqyrtim publik të hetimit dhe rezultateve të tij, hetimi duhet gjithashtu të jetë efektiv në kuptimin që të jetë në gjendje të shpie në përcaktimin nëse vdekja është shkaktuar në mënyrë të paligjshme dhe nëse po, kah identifikimi dhe dënimi i atyre që janë përgjegjës (shih GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 102 më lart, në § 191; shih gjithashtu GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, nr. 4704/04, vendimi i gjykatës, 15 shkurt 2011, § 63). Ky nuk është vetëm një obligim për arritjen e rezultateve, por edhe për përdorimin mjeteve të duhura. Autoritetet duhet të ndërmarrin çfarëdo hapash të arsyeshëm për të siguruar dëshmi lidhur me incidentin, duke përfshirë ndër të tjera dëshmitë e dëshmitarit okular, dëshmitë e mjekësisë ligjore dhe, ku është e nevojshme, një autopsi e cila siguron të dhëna të plota dhe të sakta për lëndimin dhe një analizë objektive të të gjeturave klinike, duke përfshirë shkaktarin e vdekjes. Çdo e metë në hetim e cila rrezikon aftësinë për të vërtetuar shkaktarin e vdekjes ose personin apo personat përgjegjës, do të rrezikojë të jetë si parregullsi sa i përket këtij standardi (shih

GJEDNJ, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur më lart, në § 312; dhe GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur më lart, në § 212).

87. Në veçanti, përfundimi i hetimit duhet të bazohet në analizë të plotë, objektive dhe të paanshme të të gjitha elementeve relevante. Mosndjekja e një piste të qartë të hetimit rrezikon deri në shkallë vendimtare aftësinë për t'i vërtetuar rrethanat e rastit dhe identitetin e atyre që janë përgjegjës (shih GJEDNJ, *Kolevi kundër Bullgarisë*, përmendur në § 83 më lart, në § 201). Megjithatë, natyra dhe shkalla e shqyrtimit, të cilat plotësojnë pragun minimal të efektivitetit të hetimit, varen nga rrethanat e rastit të veçantë. Ato duhen vlerësuar në bazë të të gjitha fakteve relevante dhe në lidhje me realitetet praktike të punës hetimore (shih GJEDNJ, *Velcea dhe Mazăre kundër Rumanisë,* nr. 64301/01, vendimi i gjykatës, 1 dhjetor 2009, § 105).

88. Një kërkesë për shpejtësi dhe ekspeditivitet të arsyeshëm nënkuptohet në këtë kontekst. Madje edhe ku mund të ketë pengesa apo vështirësi të cilat pengojnë progresin në një hetim në një situatë të veçantë, një përgjigje e shpejtë nga autoritetet është jetike për ruajtjen e besimit publik për zbatimin e sundimit të ligjit nga ana e tyre dhe për parandalimin e çdo forme të ndonjë marrëveshje të fshehtë apo tolerance për aktet e paligjshme (shih GJEDNJ, *Paul dhe Audrey Edwards kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr. 46477/99, vendimi i gjykatës, 14 mars 2002, § 72, KEDNJ 2002 II).

89. Në mënyrë specifike për sa u përket personave të zhdukur që më vonë janë gjetur të vdekur, e cila situatë nuk është në rastin aktual, gjykata ka shpallur që procedurat e zhvarrimit dhe identifikimit të mbetjeve mortore nuk shterojnë obligimin sipas nenit 2 të KEDNJ-së. Gjykata konsideron që "obligimi procedural që del nga zhdukja do të mbetet përgjithësisht për sa kohë që vendndodhja dhe fati i personit janë të panjohura dhe kështu është i një natyre të vazhdueshme" (GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 136 më lart në § 46; në kuptimin e njëjtë GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 102 më lart në § 148, *Aslakhanova dhe të tjerët kundër Rusisë*, nr. 2944/06 dhe të tjerët, vendimi i gjykatës, 18 dhjetor 2012, § 122). Megjithatë, gjykata gjithashtu thekson që ky obligim procedural "nuk përfundon madje edhe me zbulimin e trupit .... Kjo vetëm hedh dritë në një aspekt të fatit të personit të zhdukur dhe obligimi për të shpjeguar zhdukjen dhe vdekjen, dhe gjithashtu për të identifikuar dhe ndjekur çdo autor të akteve të paligjshme në lidhje me këtë përgjithësisht mbetet" (GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur më lart, në § 46; në kuptimin e njëjtë GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 102 më lart në § 145). Megjithëse gjetja dhe identifikimi pasues i mbetjeve mortore të viktimës munden vetvetiu të jenë arritje të rëndësishme, obligimi procedural sipas nenit 2 vazhdon të ekzistojë (shih GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 86 më lart, në § 64).

90. Sa i përket kërkesës për shqyrtim publik, gjykata ka shpallur më tutje që duhet të ketë elemente të mjaftueshme të shqyrtimit publik të hetimit apo rezultateve të tij për të siguruar përgjegjësi në praktikë dhe në teori. Shkalla e shqyrtimit të kërkuar publik mundet të ndryshojë mjaft nga rasti në rast. Në të gjitha rastet, megjithatë, i afërmi i viktimës duhet të jetë i përfshirë në procedurë deri në shkallën që mbron interesat e tij legjitime (shih, *Ahmet Özkan dhe të tjerët*, përmendur në § 85 më lart, në §§ 311-314; dhe *Isayeva kundër Rusisë*,

përmendur në § 85 më lart, në §§ 211-214 dhe rastet e përmendura aty; GJEDNJ [DHL], *Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, vendimi i gjykatës nr. 55721/07, 7 korrik 2011, § 167, KEDNJ 2011).

91. Gjykata gjithashtu ka theksuar rëndësinë e madhe të hetimit efektiv për gjetjen e së vërtetës se çfarë ka ndodhur, jo vetëm për familjet e viktimave por gjithashtu edhe për viktimat e tjera të krimeve të ngjashme, dhe gjithashtu publikun e gjerë, të cilët kanë të drejtë të dinë se çfarë ka ndodhur (GJEDNJ [DHL], *El-Masri kundër ish-Republikës Jugosllave të Maqedonisë*, nr. 39630/09, vendimi i gjykatës, 13 dhjetor 2012, § 191); GJEDNJ, *Al Nashiri kundër Polonisë* nr. 28761/11, vendimi i gjykatës, 24 korrik 2014, §§ 495-496). Organet e Kombeve të Bashkuara gjithashtu pranojnë rëndësinë e së drejtës për të ditur të vërtetën. Sipas Sekretarit të Përgjithshëm të Organizatës së Kombeve të Bashkuara, "e drejta për ta ditur të vërtetën nënkupton njohurinë e tërë dhe të plotë rreth shkeljeve dhe ngjarjeve që kanë ndodhur, rrethanat e tyre specifike dhe kush mori pjesë në to. Në rastin e personave të zhdukur … ajo gjithashtu nënkupton të drejtën për të ditur për fatin dhe vendndodhjen e viktimës" (shih Raporti i Sekretarit të Përgjithshëm të OKB-së, Personat e zhdukur, Dokument i OKB-së A/67/267, 8 gusht 2012, § 5; shih gjithashtu KDNJ, *Schedko dhe Bondarenko kundër Bjellorusisë*, komunikata nr. 886/1999, mendimet e 3 prillit të vitit 2003, § 10.2, KDCP/C/77/D/886/1999; KDNJ, *Mariam, Philippe, Auguste dhe ThomasSankara kundër Burkina Fasos*, komunikata nr. 1159/2003, mendimet e 8 marsit të vitit 2006, § 10.2, KDCP/C/86/D/1159/2003; Këshilli për të Drejtat e Njeriut i OKB-së, Rezolutat 9/11 dhe 12/12: E drejta për të ditur të vërtetën, 24 shtator 2008 dhe 12 tetor 2009; Preambula dhe neni 24 (2) i Konventës për Mbrojtjen e të Gjithë Njerëzve nga Zhdukjet e Imponuara, përmendur në § 106 më lart; shih gjithashtu Raportin e raportuesit special mbi promovimin dhe mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe lirive fundamentale ndërsa luftohet terrorizmi, z. Ben Emmerson, *Parimet kryesore për sigurimin e përgjegjësisë së zyrtarëve publikë për shkeljet e rënda dhe sistematike të të drejtave të njeriut në kontekst të iniciativave të shtetit kundër terrorizmit*; Dokument i OKB-së A/KDNJ/22/52, 1 mars 2013 § 23-26).

c) Aplikueshmëria e nenit 2 në kontekstin e Kosovës

92. Paneli është i vetëdijshëm për faktin që z. Nenad Remishtar u rrëmbye dhe u zhduk pothuaj një vit para vendosjes së UNMIK-ut në Kosovë, gjatë konfliktit të armatosur, kur krimi, dhuna dhe pasiguria ishin shumë të përhapura.

93. Për pjesën e tij, PSSP-ja nuk e konteston që UNMIK-u e kishte për detyrë ta hetonte rastin aktual sipas nenit 2 të KEDNJ-së. Megjithatë, sipas PSSP-së, rrethanat unike të ndërlidhura me kontekstin e Kosovës dhe vendosjen e UNMIK-ut në fazën e parë të misionit, duhet marrë parasysh kur vlerësohet nëse ky hetim është në pajtim me nenin 2 të KEDNJ-së. Në esencë, PSSP-ja argumenton që nuk është e mundshme të vlejnë për UNMIK-un të njëjtat standarde të aplikueshme për një vend në një situatë normale.

94. Paneli konsideron që argumentet e PSSP-së ngritin dy pyetje kryesore: e para, nëse standardet e nenit 2 vazhdojnë të vlejnë në situatën e konfliktit apo dhunës së përgjithësuar dhe, e dyta, nëse standardet e tilla duhet konsideruar plotësisht të aplikueshme për UNMIK-un.

95. Sa i përket aplikueshmërisë së nenit 2 për UNMIK-un, Paneli rikujton që me miratimin e Rregullores së UNMIKU-t nr. 1999/1, më 25 korrik 1999, UNMIK-u mori përsipër obligimin që t'i zbatojë standardet e njohura ndërkombëtarisht për të drejtat e njeriut në ushtrimin e funksioneve të veta. Ky zotim u detajua në Rregulloren e UNMIK-ut nr. 1999/24, të 12 dhjetorit 1999, përmes së cilës UNMIK-u mori përsipër obligimet sipas instrumenteve të caktuara ndërkombëtare për të drejtat e njeriut, duke përfshirë KEDNJ-në. Në lidhje me këtë, Paneli tanimë ka gjetur se është e vërtetë që karakteri i përkohshëm i UNMIK-ut dhe vështirësitë e ngjashme duhet marrë parasysh në lidhje me një numër situatash, por në asnjë rrethanë këto elemente nuk mund të merren si arsyetim për uljen e standardeve të respektimit të të drejtave të njeriut, të cilat u inkorporuan sipas rregullit në mandatin e UNMIK-ut (shih PKDNJ, *Millogoriq dhe të tjerët*, nr. 38/08 dhe të tjerët, mendimi i 24 marsit 2011, § 44; *Berisha dhe të tjerët*, nr. 27/08 dhe të tjerët, mendimi i 23 shkurtit 2011,§ 25; *Laliq dhe të tjerët*, nr. 09/08 dhe të tjerët, mendimi i 9 qershorit 2012, § 22).

96. Sa i përket aplikueshmërisë së nenit 2 në situatat e konfliktit apo dhunës së përgjithësuar, Paneli rikujton që Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut ka vendosur aplikueshmërinë e nenit 2 në situatat pas konfliktit, duke përfshirë vendet e ish-Jugosllavisë (shih mes shembujve të tjerë, GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 86 më lart dhe GJEDNJ, *Julariq kundër Kroacisë*, nr. 20106/06, vendimi i gjykatës, 20 janar 2011). Gjykata ka konsideruar më tutje që obligimi procedural sipas nenit 2 vazhdon të zbatohet në "kushte të rënda të sigurisë, duke përfshirë një kontekst të konfliktit të armatosur" (shih GJEDNJ [DHL], *Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, përmendur në § 90 më lart, në § 164; shih gjithashtu GJEDNJ, *Güleq kundër Turqisë*, vendimi i gjykatës, 27 korrik 1998, § 81, Raportet 1998-IV; GJEDNJ, *Ergi kundër Turqisë*, vendimi i gjykatës, 28 korrik 1998, §§ 79 dhe 82, Raportet 1998-IV; GJEDNJ, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 85 më lart, në §§ 85-90, 309-320 dhe 326-330; *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur në § 85 më lart, në §§ 180 dhe 210; GJEDNJ, *Kanlibaş kundër Turqisë*, nr. 32444/96, vendimi i gjykatës, 8 dhjetor 2005, §§ 39-51).

97. Gjykata ka pranuar që "ku vdekja [dhe zhdukjet] që duhet hetuar sipas nenit 2 ndodh në rrethana të dhunës së përgjithësuar, konfliktit të armatosur apo kryengritjes, pengesat mund të vendosen në rrugën e hetuesve dhe shtrëngesat konkrete mund të detyrojnë përdorimin e masave më pak efektive të hetimit apo mund të bëjnë që ndonjë hetim të shtyhet" (shih, GJEDNJ [DHL], *Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, përmendur më lart, në §164; GJEDNJ, *Bazorkina kundër Rusisë*, nr. 69481/01, vendimi i gjykatës, 27 korrik 2006, § 121). Megjithatë, gjykata konsideron që "obligimi sipas nenit 2 për të mbrojtur jetën detyron që, madje edhe në kushte të rënda sigurie, të gjithë hapat e arsyeshëm duhet të ndërmerren për të siguruar se po kryhet një hetim efektiv dhe i pavarur për shkeljet e pretenduara të së drejtës për jetë (shih mes shumë shembujve të tjerë, GJEDNJ, *Kaya kundër Turqisë*, përmendur në §83 më lart në §§ 86-92; GJEDNJ, *Ergi kundër Turqisë*, përmendur më lart në §§ 82-85; GJEDNJ [DHL], *Tanrıkulu kundër Turqisë,* nr. 23763/94, vendimi i gjykatës, 8 korrik 1999, §§ 101-110, KEDNJ 1999-IV; GJEDNJ, *Khashiyev dhe Akayeva kundër Rusisë*, nr. 57942/00 dhe 57945/00, vendimi i gjykatës, 24 shkurt 2005, §§ 156-166; GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur në § 85 më lart, në §§ 215-224; GJEDNJ,

Musayev dhe të tjerët kundër Rusisë, nr. 57941/00 dhe të tjerët, vendimi i gjykatës, 26 korrik 2007, §§ 158-165).

98. Ngjashëm, KDNJ konsideron që e drejta për jetë, duke përfshirë garancitë e veta procedurale, konsiderohet si e drejtë supreme nga e cila nuk lejohet kurrfarë shmangie, madje edhe në kohën e emergjencave publike të cilat kërcënojnë jetën e kombit (shih, KDNJ, Komenti i përgjithshëm nr. 6, përmendur në § 82 më lart, në § 1; KDNJ, *Abubakar Amirov dhe Aïzan Amirova kundër Federatës Ruse*, komunikata nr. 1447/2006, mendimet e 22 prillit 2009, § 11.2, KDCP/C/95/D/1447/2006). Për më tepër, KDNJ ka shpallur aplikueshmërinë e nenit 2 (3), 6 dhe 7 të KNDCP me referencë specifike në obligimin e UNMIK-ut për të kryer hetime të duhura për zhdukjet dhe rrëmbimet në Kosovë (shih KDNJ, Observime përfundimtare të Komitetit për të Drejtat e Njeriut: Kosovë (Serbi), 14 gusht 2006, §§ 12-13, KDCP/C/UNK/CO/1).

99. Paneli vlerëson vështirësitë në të cilat UNMIK-u hasi gjatë fazës së parë të vendosjes së tij. Paneli thekson që rëndësia e duhur kushtuar çështjes së personave të zhdukur në Kosovë, nënkupton që UNMIK-u është dashur t'i marrë parasysh të dyja dimensionet humanitare dhe penale të situatës. Në veçanti, Paneli konsideron se rëndësia që u është kushtuar hetimeve penale dhe vështirësitë në Kosovë që kufizuan aftësinë e autoriteteve hetimore për t'i kryer hetimet e tilla, siç u përshkrua nga PSSP-ja, ishin vendimtare që UNMIK-u të krijojë nga fillimi një ambient të favorshëm për kryerjen e hetimeve kuptimplota. Kjo do të përfshinte krijimin e një sistemi ku do të hynin elementet e tilla, siç janë dhënia e përgjegjësisë së plotë për mbikëqyrjen dhe monitorimin e progresit në hetime, sigurimin e shqyrtimit të rregullt të gjendjes së hetimeve dhe një proces për dorëzim të duhur të rasteve ndërmjet nëpunësve apo njësive të ndryshme të Policisë së UNMIK-ut. Një sistem i tillë gjithashtu duhet marrë parasysh nevojat për mbrojtje të viktimave dhe dëshmitarëve (shih, *mutatis mutandis*, GJEDNJ, *R.R. dhe të tjerët kundër Hungarisë*, nr. 19400/11, vendimi i gjykatës, 4 dhjetor 2012, §§ 28-32), dhe gjithashtu të konsiderojë cenueshmërinë e veçantë të personave të zhvendosur në situatat pas konfliktit (shih GJEDNJ [DHL], *Sargsyan kundër Azerbajxhanit*, nr. 40167/06, vendimi i 14 dhjetorit 2011, § 145; dhe GJEDNJ [DHL], *Chiragov dhe të tjerët kundër Armenisë*, nr. 13216/05, vendimi i 14 dhjetorit 2011, § 146). Ndonëse kuptohet që vendosja dhe organizimi i organeve të policisë dhe drejtësisë ndodhi gradualisht, Paneli mendon që ky proces përfundoi në vitin 2003, kur sistemi i policisë dhe gjyqësisë në Kosovë nga Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së u përshkrua se "funksionon mirë" dhe është "i qëndrueshëm" (shih § 21 më lart).

100. Duke iu përgjigjur vërejtjes së PSSP-së që neni 2 duhet interpretuar në një mënyrë që nuk ngarkon një barrë të papërballueshme dhe joproporcionale mbi autoritetet, në kontekst të aktiviteteve policore apo të prioriteteve dhe burimeve, Paneli e ka parasysh që Gjykata Evropiane ka vendosur që, ajo që arrin të bëhet barrë e papërballueshme dhe/apo joproporcionale, duhet të matet nga faktet dhe kontekstet shumë të veçanta (shih GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 86 më lart, në § 70; *Brecknell kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr. 32457/04, 27 nëntor 2007, § 62).

101. Megjithatë, Paneli konsideron se, në kontekst të krimeve më serioze të kryera kundër popullatave civile, në nenin 2 kërkohet që autoritetet t'i bëjnë të gjitha përpjekjet hetimore

me qëllim të vërtetimit të fakteve dhe sjelljes së autorëve para drejtësisë. Rasteve të tilla duhet dhënë prioriteti më i lartë.

102. Paneli më tutje tërheq vëmendjen që detyra e tij nuk është t'i shqyrtojë praktikat relevante apo pengesat e pretenduara për të kryer hetime efektive *in abstracto*, por vetëm në lidhje me aplikimin e tyre specifik në rrethana të veçanta të një situate që është çështje para tij (shih GJEDNJ, *Brogan dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, vendimi i gjykatës, 29 nëntor 1988,§ 53, seria A nr. 145-B). Kështu, Paneli pajtohet me PSSP-në, që natyra dhe shkalla e shqyrtimit për të përcaktuar nëse efektiviteti i hetimit e plotëson pragun minimal varet nga rrethanat e rastit të caktuar. Për këto arsye, Paneli konsideron që do të vërtetojë në lidhje me secilin rast nëse janë ndërmarrë të gjithë hapat e arsyeshëm për të kryer një hetim efektiv siç përshkruhet nga neni 2, duke pasur parasysh realitetet e punës hetimore në Kosovë.

d) Pajtueshmëria me nenin 2 në rastin aktual

103. Duke iu kthyer veçorive të këtij rasti, Paneli thekson që sipas dokumenteve të cilat iu vunë në dispozicion Panelit, UNMIK-u u vu në dijeni për rrëmbimin e z.Nenad Remishtar në nëntor të vitit 1999 (shih § 33 më lart). Gjatë vitit 2000, Policia e UNMIK-ut kontrolloi bazat e të dhënave në dispozicion për ndonjë informatë në lidhje me atë, por me rezultate negative (shih §§ 35 - 37 më lart). Në vitin 2002, informatat në lidhje me këtë rast ishin futur në bazën e të dhënave të Policisë së UNMIK-ut. Megjithatë, shumica prej tyre, përveç një shqyrtimi të rastit në vitin 2007 (shih §§ 41 - 42 më lart), bien jashtë juridiksionit kohor të Panelit (shih § 59 më lart).

104. Në këtë rast të veçantë, është e qartë se rrëmbimi dhe vrasja e mundshme e z. Nenad Remishtar ishte subjekt i një hetimi të TNPJ-së në rastin nr. IT-04-84, *Haradinaj et al* (shih § 43 - 51 më lart). Në veçanti, në vendimin e Dhomës Gjyqësore të TNPJ-së IT-04-84-T në atë rast, i dhënë më 3 prill 2008, përmenden së paku katër dëshmitarë të cilët në deklaratat e tyre përmendën rrëmbimin e z. Nenad Remishtar, paraburgimin nga UÇK-ja dhe vrasjen e tij të mundshme (shih § 47 më lart). Megjithatë, ky proces nuk çoi tek identifikimi dhe dënimi i autorit (ëve), pasi pas rigjykimit, më 29 nëntor 2012, Paneli i Dhomës Gjyqësore shpalli të gjithë të akuzuarit të pafajshëm për sa i përket krimeve të pretenduara, duke përfshirë pretendimet për nxitje, urdhërdhënie dhe planifikim të vrasjes së Nenad Remishtarit (shih § 51 më lart).

105. Në fillim, Paneli thekson se nuk e konteston primatin e përgjithshëm të TNPJ-së, sa i përket juridiksionit për të hetuar çdo krim brenda juridiksionit të vet të kryer në territorin e ish-Jugosllavisë, për shkak të statusit të vet të njohur ndërkombëtar sipas Rezolutës të Këshillit të Sigurimit të OKB-së 827 (1993). Megjithatë, Paneli konsideron se aspekti, i cili nevojitet akoma të shqyrtohet nga perspektiva e obligimit procedural sipas nenit 2 të KEDNJ-së, është nëse ndonjë obligim sipas këtij neni, përveç bashkëpunimit dhe ofrimit të ndihmës për TNPJ-në, bie mbi UNMIK-un gjatë periudhës së juridiksionit të Panelit.

106. Në këtë drejtim, Paneli rikujton se, menjëherë pas krijimit të UNMIK-ut, derisa komentonte hetimin për krimet e pretenduara në Kosovë, prokurori i TNPJ-së qartë theksoi se TNPJ-ja "as nuk kishte mandat e as resurse për të funksionuar si agjenci kryesore hetimore dhe prokuroriale për të gjitha aktet kriminale të kryera në territorin e Kosovës. Hetimi dhe ndjekja penale për veprat, të cilat mund të bien jashtë shtrirjes së juridiksionit të përshkruar më lart janë plotësisht përgjegjësi e UNMIK-ut, përmes UNCivPol (PolCiv e OKB-së) dhe Policisë të sapoformuar civile në Kosovë, të ndihmuar nga KFOR-i. Për të siguruar që ZPT (e TNPJ-së) dhe agjencitë që sapo u përmendën janë duke vepruar në kuadër të sferave të tyre të duhura, do të ishte e dobishme të mbahet një ndërlidhje efektive në mes tyre dhe ZPT-së. Kjo duhet t'i mundësojë prokurorit të mbahet i informuar rreth natyrës dhe statusit të hetimeve që janë duke u kryer nga UNMIK-u (UNCivPol (PolCiv e OKB-së) dhe forca policore civile), të ndihmuar nga KFOR-i, për çështjet që mund të kenë lidhje të mundshme me krimet që hyjnë në kuadër të kompetencës së TNPJ-së." Në deklaratën e njëjtë, prokurori i TNPJ-së përsëriti se "autoritetet gjyqësore në Kosovë kanë kompetencë për të gjykuar të akuzuarit për krime të llojit që bien brenda juridiksionit të Tribunalit ndërkombëtar. Në rastet e caktuara, të cilat duhet përcaktuar nga rasti në rast, është mundësi e hapur që Tribunali Ndërkombëtar t'u kërkojë gjykatave nacionale të dorëzojnë kompetencën e vet, në pajtim me Statutin e Tribunalit dhe Rregulloren e vet të punës dhe Provave."[7]

107. Sipas mendimit të Panelit, "primati" i juridiksionit të TNPJ-së nuk është absolut. Në të vërtetë, rregullat 8 - 10 të Rregullores së punës dhe Provave [RrP] të TNPJ-së përcaktojnë kushtet për të drejtën e vet për të marrë përsipër hetimet dhe krijuar procedurat zyrtare që do të ndiqen. Në rregullën 8 të RrP së TNPJ-së thuhet: "Ku prokurorit i duket se një krim në kuadër të juridiksionit të Tribunalit është apo ka qenë subjekt i hetimeve apo procedurave penale të krijuara në gjykatat e ndonjë shteti, prokurori mund t'i kërkojë shtetit t'i përcjellë të gjitha informatat relevante në lidhje me këtë, dhe shteti duhet t'ia dërgojë menjëherë informatat e tilla prokurorit në pajtim me nenin 29 të Statutit." Rregullat 9 dhe 10 qartësojnë se kur kushtet plotësohen, me kërkesën e prokurorit, Dhoma Gjyqësore kompetente mund t'i paraqesë kërkesë zyrtarisht gjykatës kompetente nacionale t'i dorëzojë rastet e tilla në kompetencë të Tribunalit.

108. Paneli është i bindur se një kërkesë formale për informata dhe bashkëpunim apo një kërkesë për dorëzim të rasteve duhet t'u paraqitet autoriteteve nacionale nga TNPJ-ja. Kështu, TNPJ-ja duhet paraqitur një kërkesë të tillë UNMIK-ut, para se ta marrë përsipër rastin, e cila do të pasqyrohej zyrtarisht në dokumentacionin e UNMIK-ut. Kjo, *e para*, do të arsyetonte mungesën e veprimit të autoriteteve të UNMIK-ut në lidhje me hetimet e veçanta, dhe, *e dyta*, do të mundësonte përcjelljen dhe marrjen në të ardhmen të dokumenteve hetimore nga ana e autoriteteve nacionale, kur është e nevojshme.

109. Megjithatë, në dosjen hetimore që i është vënë në dispozicion Panelit nga UNMIK-u nuk ka çfarëdo qoftë indikacioni për ndonjë përfshirje të TNPJ-së në ndonjë fazë të hetimit të Policisë së UNMIK-ut. Për më tepër, madje edhe në vitin 2007, kur dosja u shqyrtua dy herë, NJHKL e Policisë së UNMIK-ut, i cili ishte njësiti kryesor që merrej me hetimet e

[7]Shih: Deklaratën e Carla Del Ponte-s, prokurore e Tribunalit Ndërkombëtar Penal për ish-Jugosllavinë për hetimin dhe ndjekjen penale për krimet e kryera në Kosovë, 29 shtator 1999 // Faqja e internetit e TNPJ-së [burimi elektronik] - http://www.icty.org/sid/7733 (e qasur më 8 tetor 2014).

krimeve të luftës në Kosovë, dukej të mos jetë në dijeni për procedurat ekzistuese të TNPJ-së. Po ashtu, në parashtresat e veta mbi pranueshmërinë dhe bazueshmërinë e ankesës, UNMIK-u as nuk ia atribuoi mungesën e veprimit hetimor të Policisë së UNMIK-ut hetimit të TNPJ-së, dhe as nuk ofroi ndonjë dëshmi për hetimin e tillë.

110. Paneli thekson këto fakte me shqetësim të madh, pasi duket se dosjet hetimore të UNMIK-ut mund të jenë marrë nga TNPJ-a pa ndonjë kërkesë zyrtare nga kjo e fundit dhe madje pa ndonjë gjurmë të veprimit të tillë. Në këtë situatë, kjo seriozisht mund të ndikojë në mundësinë e përcjelljes së dokumenteve dhe dëshmisë për rastin, dhe gjithashtu sigurimit se ato janë origjinalet. Pa një zinxhir të duhur të ruajtjes së dosjeve hetimore, mund të ndikohet në çdo procedurë të ardhshme penale dhe më pas në të drejtat e palëve të interesuara.

111. Paneli është gjithashtu në dijeni për faktin se, që nga themelimi i vet, TNPJ-ja ka pasur një numër zyrash fushore në ish-Jugosllavi, të cilat ishin "themeluar fillimisht si zyra fushore për [ZPT] dhe ishin të vendosura në Beograd, Sarajevë, Zagreb, Prishtinë, Banjallukë dhe Shkup. … Në fillim të vitit 2000, një komponent i regjistrimit iu shtua zyrave fushore në Sarajevë, Beograd, Zagreb dhe Prishtinë, për të kryer kryesisht funksione në terren dhe të informimit publik. [ZPT] tërhoqi praninë e vet nga Prishtina në vitin 2006 dhe nga Zagrebi në vitin 2010."[8]Më pas, më 31 dhjetor 2012, Zyra fushore e ZPT e TNPJ-së në Prishtinë u mbyll plotësisht.[9]

112. Si rrjedhojë, sipas mendimit të Panelit, nuk përjashtohet që TNPJ-ja gjithashtu kishte kryer hetim të vetin të pavarur për rrëmbimin dhe vrasjen e mundshme të z. Nenad Remishtar, si pjesë e hetimit të vet më të gjerë në rastin *Haradinaj et al*. Është gjithashtu e mundshme që autoritetet e UNMIK-ut nuk ishin vënë në dijeni për ndonjë aktivitet të tillë nga ana e ZPT të TNPJ-së. Kjo mund të sqarojë mungesën e informatave në dosjen hetimore për sa i përket përfshirjes së TNPJ-së.

113. Megjithëse Panelit nuk iu paraqit ndonjë dëshmi për sa i përket asaj se kur TNPJ-ja mori primatin për këto hetime, dihet se më 4 mars 2005, ZPT e TNPJ-së paraqiti aktakuzën e parë në rastin *Haradinaj et al* (IT-04-84-I), duke e vënë në listë z. Nenad Remishtar në mesin e të paraburgosurve serbë që pretendohet të jenë vrarë nga UÇK-ja në shtabin e vet në Jabllanicë. Prandaj, është e qartë se deri në mars të vitit 2005 më së voni, TNPJ-ja kishte marrë gjithë kontrollin në këto hetime.

114. Është gjithashtu qëndrim i Panelit se 29 nëntori i vitit 2012, data kur Dhoma Gjyqësore e TNPJ-së dha vendimin e vet pas rigjykimit në rastin *Haradinaj et al* (IT-04-84bis-T), mund të konsiderohet arsyeshëm si fundi i procedurave gjyqësore të TNPJ-së. Asnjëri nga të akuzuarit në rastin IT-03-66 nuk u shpall fajtor për rrëmbimin dhe vrasjen e mundshme të Nenad Remishtarit nga UÇK-ja (shih § 51 më lart).

115. Paneli është gjithashtu i vetëdijshëm për faktin se jo të gjitha hetimet çojnë në identifikimin dhe ndjekjen e suksesshme të autorit[ëve]. Megjithatë, Paneli gjithashtu ka theksuar në

[8] Shih: Zyrat e mbyllura fushore të Tribunalit në Kroaci dhe Kosovë //Faqja e internetit e TNPJ-së [burimi elektronik] - http://www.icty.org/sid/11180 (e qasur më 8 tetor 2014).
[9] Shih: Ibid.

shumë raste që detyra për të hetuar nuk duhet ndalur së kryeri vetëm për shkak se hetimi nuk ka sjellë rezultate të kënaqshme dhe se një hetim duhet të ndërmerret seriozisht dhe jo për një formalitet të thjeshtë (shih p.sh. PKDNJ, *Mlladenoviq*, mendimi i 26 korrikut të vitit 2014, §§ 192 – 194). Kështu, Paneli konsideron se pasi as mbetjet mortore të viktimës nuk janë gjetur dhe as që janë sjellë para drejtësisë ata që janë përgjegjës për rrëmbimin dhe vrasjen e tij të mundshme, obligimi procedural sipas nenit 2 të KEDNJ-së nuk është përmbushur dhe është dashur të vazhdohet, megjithëse kishte kaluar një kohë e gjatë nga koha e krimeve të pretenduara.

116. Në lidhje me këtë, Paneli rikujton se Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut, duke shprehur qëndrimin e vet për një çështje të ngjashme, ka theksuar se "ka pak bazë për të qenë tepër normativ për sa i përket mundësisë për një obligim për t'i hetuar vrasjet e kryera në mënyrë të paligjshme që del shumë vjet pas ngjarjeve, meqë interesi publik për të ndjekur dhe dënuar autorët pranohet vendosmërisht, veçanërisht në kontekst të krimeve të luftës dhe krimeve kundër njerëzimit (shih GJEDNJ, *Brecknell kundër Mbretërisë së Bashkuar*, përmendur në § 100 më lart, në § 69).

117. Sipas mendimit të Panelit, pas vendimit të Dhomës Gjyqësore të TNPJ-së në rigjykimin e nëntorit të vitit 2012, në pajtim me obligimin e vazhdueshëm për të hetuar, kompetenca për ta bërë këtë është dashur t'i bartet zyrtarisht EULEX-it, i cili më 9 dhjetor 2008 mori kontrollin e plotë operacional në fushën e sundimit të ligjit në Kosovë (shih §23 më lart). Atëherë u takon autoriteteve të EULEX-it t'i shfrytëzojnë mjetet në dispozicion të tyre për të shqyrtuar hetimin për të siguruar që asgjë nuk neglizhohet si dhe për t'i informuar të afërmit për progresin e këtij hetimi. Megjithatë, veprimi i autoriteteve, përveç UNMIK-ut, pas dhjetorit të vitit 2008 bie jashtë juridiksionit të Panelit (shih §§ 57 - 59 më lart).

118. Paneli shpreh keqardhje të thellë se hetimi dhe procedurat në TNPJ-së, si dhe ato të kryera nga UNMIK-u, nuk kanë qenë në gjendje deri më tani të sjellin deri tek identifikimi i personave përgjegjës për rrëmbimin dhe vrasjen e mundshme të z. Nenad Remishtar dhe për t'i sjellë ata para drejtësisë. Megjithatë, Paneli rithekson se obligimi për të vazhduar hetimin për këtë rast në pajtim me kërkesat procedurale të nenit 2 të Konventës akoma ekziston, megjithëse bie jashtë juridiksionit të Panelit për t'u shqyrtuar më tutje.

119. Paneli thekson deklaratën e PSSP-së se "TNPJ-ja dhe ekipet e saj vullnetare kryen autopsitë në sa më shumë trupa që ishte e mundshme, duke kryer pak apo aspak punë identifikuese… [dhe] i rivarrosën [pastaj] në vende akoma të panjohura për ZPZHML-në" (shih § 68 më lart). Paneli shpreh shqetësimin e vet serioz për vuajtjen në vazhdim të ankueses, dhe të tjerëve në situatat e ngjashme, për shkak të vonesës të shkaktuar nga kjo situatë në gjetjen e vendndodhjes së fundit, identifikimit dhe së këndejmi kthimin e mbetjeve mortore të të afërmve të tyre.

120. Duke marrë parasysh të gjitha aspektet e këtij rasti, Paneli përfundon se, për aq sa ky hetim u atribuohet autoriteteve të UNMIK-ut, nuk ka pasur shkelje të nenit 2 të KEDNJ-së, obligimi procedural.

B. Shkelja e pretenduar e nenit 3 të KEDNJ-së

121. Ankuesja thekson se mungesa e informatave dhe sigurisë për rrëmbimin dhe vrasjen e mundshme të z. Nenad Remishtar i shkaktoi vuajtje mentale asaj dhe familjes së saj. Paneli konsideron se ankuesja mbështetet në nenin 3 që ndalon trajtimin johuman dhe degradues.

1. Fusha për t'u shqyrtuar nga Paneli

122. Paneli do t'i marrë parasysh pretendimet sipas nenit 3 të KEDNJ-së, duke zbatuar të njëjtën fushë të shqyrtimit, siç është përcaktuar në lidhje me nenin 2 (shih §§ 54 -59 më lart).

123. Paneli rikujton që Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut ka gjetur në shumë raste që një situatë e zhdukjes së imponuar shkakton shkelje të nenit 3 sa u përket të afërmve të ngushtë të viktimës. Ajo thekson që, për sa i përket nenit 3, "esenca e shkeljes së tillë nuk bie aq shumë në faktin e "zhdukjes" së anëtarit të familjes, por më shumë ka të bëjë me reagimet dhe qëndrimet e autoriteteve ndaj situatës kur kjo është sjellë në vëmendjen e tyre" (shih, p.sh. GJEDNJ [DHL], *Çakici kundër Turqisë,* nr. 23657/94, vendimi i gjykatës, 8 korrik 1999, § 98, *KEDNJ*, 1999-IV; GJEDNJ [DHL], *Qiproja kundër Turqisë,* nr. 25781/94, vendimi i gjykatës, 10 maj 2001, § 156, *KEDNJ*, 2001-IV; GJEDNJ, *Orhan kundër Turqisë,* nr. 25656/94, vendimi i gjykatës, 18 qershor 2002, § 358; GJEDNJ, *Bazorkina kundër Rusisë*, përmendur në § 97 më lart, në § 139; GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 86 më lart, në § 74; GJEDNJ, *Alpatu Israilova kundër Rusisë,* nr. 15438/05, vendimi i gjykatës, 14 mars 2013, § 69; shih gjithashtu PKDNJ, *Zdravkoviq,* nr. 46/08, vendimi i 17 prillit 2009, § 41). "Ka të bëjë veçanërisht me të fundit që një i afërm mund të pohojë të jetë drejtpërdrejt viktimë e sjelljes së autoriteteve" (shih mes tjerash, GJEDNJ, *Er dhe të tjerët kundër Turqisë,* nr. 23016/04, vendimi i gjykatës, 31 korrik 2012, § 94).

124. Në fund, në rast se rrezikohet vuajtja mentale e shkaktuar nga reagimet e autoriteteve ndaj zhdukjes, shkelja e pretenduar është në kundërshtim me elementin esencial të nenit 3 të KEDNJ-së, jo elementin procedural, siç është rasti sa i përket nenit 2 (GJEDNJ, *Gelayevy kundër Rusisë,* nr. 20216/07, vendimi i gjykatës, 15 korrik 2010, §§ 147-148).

2. Vlerësimi i Panelit

125. Paneli rikujton se është vërtetuar më lart se nuk ka pasur asnjë dështim në lidhje me obligimin procedural sipas nenit 2 të KEDNJ-së nga ana e UNMIK-ut.

126. Paneli konsideron më tutje se, sipas të gjeturave më lart, gjatë periudhës nën juridiksion të Panelit, përgjegjësia e UNMIK-ut për sa i përket të gjitha aspekteve të obligimit procedural sipas nenit 2 të KEDNJ-së ishte bërë subjekt i primatit të juridiksionit të TNPJ-së. Prandaj, Paneli konsideron se e njëjta ka ndodhur edhe për sa i përket obligimit esencial sipas nenit 3 të KEDNJ-së.

127. Paneli nuk ka asnjë dyshim për vuajtjen e thellë që i është shkaktuar ankueses nga kjo situatë, e cila vazhdon të jetojë në një pasiguri rreth fatit të burrit të saj. Megjithatë, duke pasur parasysh rrethanat e rastit dhe duke mos gjetur asnjë shkelje të obligimit procedural të

nenit 2 të KEDNJ-së nga UNMIK-u, Paneli konsideron për arsyet e njëjta se nuk ka pasur shkelje të nenit 3 të KEDNJ-së nga ana e UNMIK-ut.

PËR KËTO ARSYE,

Paneli, unanimisht,

1. **KONSTATON SE NUK KA PASUR SHKELJE TË OBLIGIMIT PROCEDURAL SIPAS NENIT 2 TË KONVENTËS EVROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT;**

2. **KONSTATON SE NUK KA NEVOJË TË SHQYRTOHET NËSE KA PASUR SHKELJE TË NENIT 3 TË KONVENTËS EVROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT.**

Andrey Antonov
Zyrtar ekzekutiv

Marek Nowicki
Kryesues

Shtojca

SHKURTESAT DHE AKRONIMET

CCIU - Njësiti Qendror për Hetim Penal
CCPR - Konventa Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike
CCR – Raport për vazhdim të rastit
DOJ - Departamenti i Drejtësisë
DPPO – Zyra e Qarkut e prokurorit publik
ECHR – Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut
ECtHR- Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut
EU – Bashkimi Evropian
EULEX – Misioni i Bashkimit Evropian për Sundim të Ligjit në Kosovë
FRY – Republika Federale e Jugosllavisë
HRAP – Paneli Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut
HRC – Komiteti i Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Njeriut
IACtHR– Gjykata Ndër-Amerikane për të Drejtat e Njeriut
ICMP – Komisioni Ndërkombëtar për Personat e Zhdukur
ICRC – Komiteti Ndërkombëtar i Kryqit të Kuq
ICTY – Tribunali Ndërkombëtar për Krime të Luftës në ish-Jugosllavi
IP – Prokurori ndërkombëtar
KFOR – Forca Ndërkombëtare e Sigurisë (zakonisht e njohur si Forca e Kosovës)
KLA – Ushtria Çlirimtare e Kosovës
MPU – Njësiti për Persona të Zhdukur
NATO – Organizata e Traktatit të Atlantikut të Veriut
OMPF – Zyra për persona të zhdukur dhe mjekësi ligjore
OSCE – Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë
OTP – Zyra e prokurorit të Tribunalit (TNPJ-së)
RFA – Kërkesë për ndihmë e ZPT (TNPJ-së)
RoP – Rregullorja e punës dhe Provave e TNPJ-së
SRSG – Përfaqësuesi Special i Sekretarit të Përgjithshëm
UN – Kombet e Bashkuara
UNHCR – Komisariati i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatë
UNMIK – Misioni i Administratës së Përkohshme të Kombeve të Bashkuara në Kosovë
VRIC – Komisioni për Gjetjen dhe Identifikimin e Viktimave
WCIU – Njësiti për Hetim të Krimeve të Luftës